

mater gratia cibos præparare docuit, quibus verus A
cti Martini de Campis habebat, ab omnibus consuetudinibus ad res pertinentibus liberam fecerit, excepta sola expeditione per propriam vel dapiferi sui personam submonita.

(In subsequenibus autem institutum in claustris perpetuum silentium reprehendit, decurtatam psalmodiam, neglecta solitudinis studio ruralia et manualia opera, minoratum quoque humilitatis erga religionis cultum; ac tandem sic concludit: « Dilectissimi, quæso, redite ad cor, et nolite ambulare in magnis neque in mirabilibus super vos. »)

VI.

Charta Matthæi Albanensis episcopi pro ecclesia S. Martini de Campis.

[Duchêne, *Hist. des cardinaux français*, tom. II, p. 80.]

Ego MATTHÆUS Albanensis episcopus et sedis apostolicæ legatus, notum facio tam præsentibus quam futuris, quod in nostra Hyenuillæ, et fratrum nostrorum Reginandi Remensis archiepiscopi, Gosleni Suesionensis, Bartholomæi Laudunensis, Simonis Noviomensis, Gaufrédi Carnotensis, Joannis Aurelianensis, Stephani Parisiensis, Burchardi Meldensis episcoporum, Gaufrédi S. Medardi Suesionensis, Sugerii S. Dionysii abbatum præsentia, charissimus filius noster Ludovicus rex, nostro et omnium prædictorum rogatu, et etiam precibus, Adelaidis reginæ, Radulphi Vermendensis comitis, necnon et Philippi filii regis, in regem designati, terram quam apud Pontisaram ecclesia San-

II

Decretum Matthæi Albanensis episcopi, et sanctæ sedis apostolicæ legati de expulsionem monialium ab ecclesia S. Mariæ et S. Joannis Laudunensi.

[Anno 4137.]

[Dom MARLOT, *Metropol. Rem.*, II, 301.]

MATTHÆUS, Dei gratia Albanensis, episcopus, et apostolicæ sedis legatus universis fidelibus salutem.

Quod in conventu Atrebatensi, sancto Spiritu cooperante a venerabilibus fratribus Raynaldo Remensi archiepiscopo, Bartholomæo Laudunensi, B
Gisleno Suesionensi, cæterisque illius diocæsis episcopis et abbatibus, aliisque religiosis personis de expulsionem monialium, in ecclesia S. Mariæ Sanctique Joannis Laudunensis minus honeste ventium, et de substitutione abbatis, et monachorum ibidem Deo religiose servientium, constitutum est, Ludovico rege Francorum præsentem, annuente, et suo præcepto firmante, nos in Remensi conventu, consilio et petitione venerabilium fratrum, Remensis et Senonensis archiepiscoporum, atque abbatum plurimorum, aliarumque religiosarum personarum comprobavimus, et sedis apostolicæ auctoritate, et munimine in perpetuum confirmamus.

ANNO DOMINI MCXXXIV

SANCTUS OTTO

BAMBERGENSIS EPISCOPUS

SANCTI OTTONIS VITA

(*Episcopatus Bambergensis chronologice ac diplomatice illustratus opera et studio P. Emiliani USSERMANN, bibliothecarii S. Blasii. — Typis San-Blasianis, 1802.*)

SUMMARIA.

I Vitæ ejus scriptores. II Patria, studia, adolescentia. III. In Henrici IV Cæsaris aula innotescit. IV. Otto in aula Cæsaris. V. Ejus ibi negotia. VI. Bambergensis episcopatus a rege oblatum. VII. Quem Otto recusat, ac deum suscipit. VIII. Bambergam venit. IX. Ejus de hac re ad papam litteræ. X. A quo confirmatur. XI. Henrici regis ad Ottonem litteræ. XII. Otto in itinere Romam captus et liberatus. XIII. A papa consecrari petit. XIV. A quo Anagninæ ordinatur. XV. Quod Ecclesiæ suæ perscribit. XVI. Papæ hac de re epistolæ. XVII. Otto ad suam Ecclesiam reversus. XVIII. Cura pro Ecclesia. XIX. Plura construit monasteria. XX. Et cellas regulares. XXI. Quæ a papa confirmari petit. XXII. Quædam alia gesta. XXIII. Cœnobium Prüllingen, Osterhoven. XXIV. Cathedralis ecclesia. Pallium. XXV. Ecclesiæ suæ prædia comparat. XXVI. Epistola Brunonis ad Ottonem. XXVII. Bithense cœnobium. XXVIII. Otto Henrico Cæsari suspectus. XXIX. Ob Cæsarem reprehensus. XXX. Quod a conventibus episcoporum absteineat. XXXI. Quæ hujus rei causa? XXXII. In S. Michaelis cœnobium largus. XXXIII. Ottonis parentum sepultura et genus. XXXIV. Monasterium Michelsfeld et Reinstorf. XXXV. Otto iterum de absentia sua objurgatus. XXXVI. Pax redintegrata. XXXVII. Ottonis gesta Pomeranica. XXXVIII. Pomeraniæ eo tempore status. XXXIX. Otto illuc iuvitatus. XL. Ad iter se parat. XLI. Quod ingreditur. XLII. Per Poloniam in Pomeraniam venit. XLIII. Otto Camini. XLIV. Wollini seu Julinæ. XLV. Stetini. XLVI. Polonorum ducis ad Stetinenses litteræ. XLVII. Qui fidem amplectuntur cum aliis. XLVIII. Dux Julinæ episcopatum instituit. XLIX. Otto Colbergæ et alibi. L. Disciplina capita Pomeranis tra-

dita. LI. Doctrina de sacramentis. LII. Otto in patriam redit. LIII. Ejus gesta post reditum. LIV. Altera Ottonis in Pomeraniam sacra expeditio. LV. Sacri ejus ibidem labores. LVI. Pacem Pomeranis a duce Poloniae impetrat. LVII. In patriam revocatus redit. LVIII. Gesta domi in ejus absentia. LIX. Otto ad synodum vocatur. LX. Gesta quaedam. LXI. Aliud Ottonis iter in Bohemiam. LXII. Varia monasteria dotat. LXIII. De monasterio Mallertori. LXIV. Synodus Bambergensis. LXV. Ottonis encyclica ad monasteriorum abbates. LXVI. Ultima Ottonis acta. LXVII. Postremus ejus annus. LXVIII. Et obitus.

I. Ex tot annorum et malorum procellis tandiu A agitata Bambergensis Ecclesia, Deo providente, per illum ipsum erepta est, qui eorum præcipua causa fuit, Henricum IV imp. intelligo, qui eam duobus successive contulit, Hermanno et Ruperto ob Simoniacas artes notatis; felicior tamen in deligendo ultimi successore Ottone, qui suæ Ecclesiæ dein restaurator fuit et decus maximum; dignus adeo, in cujus priora fata et posteriora facta curatius non-nihil inquiramus: seposita interim lite de Andechsiana ejus progenie, ne genealogicis his tricus lectores inutili opera detineamus; de quibus tamen inferius nonnulla. Ad certiora igitur progredimur, ex quibus majorem quam a quacunq̄ illustri prosapia laudem et gloriam promeruit Otto.

Ut vero in tanta scriptorum varietate tuta incedamus via, fontes, unde hausimus, præcipuos prius indicare juvat. Diversos enim vitæ scriptores numeramus, ut plurimum interpolator aut posterioris ætatis, quibus fidem tribuere, saltem in omnibus, instituti nostri ratio hand patitur. Illos igitur paucis considerabimus, qui temporibus proximiores videntur, et quos etiam actis suis inseruit I. B. Sollerius in commentario prævio (1). Hos Sefridum, Ebbonem et Tiemonem appellat, ita tamen in unum confusos, ut quid cuique tribuendum sit, plane ignores. Id solum constat, unum illorum seu Sefridum scribam seu notarium S. Ottonis fuisse ejusque in missione Pomeranica socium; quod ipse non semel in libro secundo prodit, dum de illo agens in prima persona plurali loquitur. Id cum in reliquis duobus Vitæ Ottonianæ libris haud observetur, indicio est, illos ab aliis scriptoribus esse exaratos. Hos tamen non multum fuisse suppres, indicat prologus in Vitam (2): « Scripta autem sunt in libro hoc, quæ religiosi ac probatissimi viri ab ipso gesta oculis suis viderunt, et nobis fideliter enarraverunt, ut in testimonio veritatis nihil privati amoris et gratiæ inseratur, sed opera ejus, quæ in Deo facta sunt, summam sinceritate et veritate in honorem Dei et utilitatem Ecclesiæ proferantur. » Notandum quoque, ab illis Ottonem nunquam sanctum, sed beatum aut venerabilem appellari, adeoque jam ante a. 1189 seu illius canonizationem litteris fuisse mandata.

II. Otto igitur ex Suevia seu Alemannia duxit originem, circa annum 1062 natus, cujus parentes Otto et Adelheida nobilitate quidem clari, *opibus autem mediocres*, filium suum in primæva ætate litteris erudiendum tradiderunt, quorsum vero, haud notatur. Litteris itaque diligenter excultus et in discretionis annis constitutus parentes amisit, Friderico

fratre ejus milite futuro facultates paternas adeptus. Certe de hoc Friderico testatur Necrologium S. Michaelis Bambergæ ad d. 25 Oct.: « Fridericus frater Ottonis episcopi. » Hic cum fratri suo Ottoni sumptus ad prosequenda studia haud suppeditaret, is partim necessitate, partim litterarum amore in Poloniam migravit, ubi scholam puerorum aperiens alios docendo seque ipsum instruendo, brevi tempore ditatus et honoratus est. Ibi etiam gentis linguam edoctus, qua virtute, qua corporis elegantia magnatum primo sibi familiaritatem, brevi post etiam ipsius ducis Poloniae gratiam promeruit, qui illum ceu clericum per aliquot annos apud se detinuit. Dux iste ab aliis Boleslaus dicitur, at revera fuit Vladislaus Boleslai II regis filius, qui tamen ob papæ reverentiam ducis tantum titulo utebatur. Mortua igitur sua uxore Juditha, ducis Bohemæ filia, Otto duci auctor fuit, ut Sophiam, quam alii Juditham appellant, Henrici IV Cæsaris sororem et Salomonis regis Hungariæ viduam peteret conjugem. Delegatus itaque cum aliis ad Henricum est ipse Otto, ut sponsam illam ab eo postularet, quam et a. 1088 obtinuit atque in Poloniam comitatus est, cujus dein capellanus fuit et litterarum ad fratrem suum Henricum bajulus. Hac occasione Henrico regi innotuit, seque magis ac magis in ejus gratiam insinuavit, adeo ut illum denique a sorore ejusque marito duce expeteret ceu obsequiis suis necessarium, quem etiam ab eis ægre licet obtinuit, cum magnis munibus a se dimissum

III. Hic jam a se invicem dissentiant memorati biographi, dum Ottonem ceu Judithæ capellanum, tunc primum cum ea in Poloniam venisse volunt: qua etiam occasione ob frequentem transitum per Wirceburgum ibidem hospitale erexit, de quo alibi diximus (3). Ottonem quoque post obitum Judithæ Ratisbonam pervenisse scribunt et inter canonicos moratum, donec ab abbatissa inferioris monasterii ibidem domus suæ dispensator sit constitutus, ibi autem ab Henrico rege neptem suam invisente postulatus et in aulam suam accitus: ubi varia quoque narrantur utriusque amicitiae argumenta, quæ uberius discutere non vacat. Cum autem nec de anno emortuali Judithæ seu Sophiæ Poloniæ reginæ, nec de aliqua Henrici regis nepte abbatissa Ratisbonensi aliunde quid constet, certum tempus determinari nequit, quo in aulam Cæsaris pervenerit Otto, quamvis id demum circa a. 1096 factum existinem. Id saltem extra dubium est, Ottonem prius in Polonia fuisse, antequam quacunq̄ demum ratione ad Henrici regis aulam delatus sit. Patet id aperte ex vitæ scriptore quem sequimur, qui (4)

(1) T. I Jul., Bolland., p. 349.

(2) L. c., p. 378.

(3) Episcop. Wirceb., p. 194.

(4) L. u, c. 4, n. 53.

testatur, Ottonis Babenbergensis episcopi famam late in regnis Poloniæ efflormisse Boleslai III regis tempore, « eo quod et hunc in adolescentia pater ejus, » Ladislaus nempe, « sui capellani more obsequentem notum et charum habuerit. » Quin et ipse Boleslaus in data ad eum epistola (5) asserit, quod in diebus juventutis suæ Ottonis « apud patrem suum decentissima honestate conversati meminerit. Natus est iste Boleslaus an. 1086; igitur Otto saltem usque ad decimum fere ejus ætatis annum in Polonia perstitisse debuit, ut eum noscere potuerit Boleslaus.

IV. « Imperator vero, pergit scriptor noster » primo in levibus rebus Ottonem exercebat, familiari ejus servitio in multis bene usus est, psalmos et orationes solitas, si quando vacabat, cum eo ruminare solitus. » Plurima ejusmodi pietatis exercitia, in psalmodia præcipue memorat tam idem quam reliqui Vitæ scriptores fusius. Noster quoque Ottonem hoc tempore etiam cancellarium regis factum memorat, postquam alius ad episcopatum sit sublimatus. Humbertus is forte est, qui ab a. 1086 usque 1102 cancellarius in chartis Henrici legitur, eodem adhuc anno factus archiepiscopus Bremensis. Ibi factum esse potuit, quod Ebbo in vita refert, allato Bremensis episcopi baculo et annulo pastoralis, imperatorem hæc insignia Ottoni sibi unice dilecto conservanda tradidisse. Et forte hanc ei sedem destinaverat, nisi paucos post dies regi etiam Ruperti Bambergensis pariter defuncti pontificalia insignia fuissent delata, quæ Ottoni destinavit. Speciosa hæc sunt, sed tempora non conveniunt. Liemarum enim Bremensis d. 17 Maii, a. 1101 obiit, et eodem adhuc anno Humbertum successorem habuit; Rupertus autem sequente primo anno d. 11 Jun. decessit. Haud ergo utriusque Ecclesiæ legati simul adesse poterant episcopum a rege petitori; nec regi jam integrum fuit inter utramque electionem deliberare, Bremensi sede priore jam anno concessa Humberto, cujus cancellariatus officium rex dein Ottoni capellano suo dedit. Illum saltem ex cancellario factum esse episcopum Annalista Saxo aliique scribunt, quamvis nullum diploma ab eo recognitum occurrat (6).

V. Aliud Ottoni in aula degenti negotium ascribunt biographi, commissam nempe eidem ab Henrico rege curam perficiendæ ecclesiæ Spirensis fabricæ, quam jam Conradus II inchoaverat, Henricus III auxit, sed filius ejus Ottonis nostri studio et diligentia demum perfecit. Ecclesia hæc illa est S. Mariæ seu S. Joannis, nunc collegiata S. Guidonis, de qua Hermannus Contractus ad a. 1047. Henricus III « corpus B. Widonis Pomposiæ monasterii abbatis magno secum cum honore de Italia rediens devexit, et in incepta extra urbem basilica tumulari fecit (7). » Hermannus autem continuator ad

A a. 1056 imperator Henricus defunctus, « Nemetumque translatus, in ecclesia S. Mariæ, quam ipse construxerat, adhuc imperfecta, juxta patrem matremque sepultus est. » Diu adhuc imperfecta permansit, donec tandem exeunte hoc sæculo, ut dictum, ab Henrico IV fuit absoluta, in quam dein circa an. 1097 Bertham conjugem, ab a. 1088 Moguntinæ sepultam transtulit (8), ac ipse post quinquennium ab obitu an. 1111 juxta majores suos in eadem ecclesia sepultus est. Hæc de primordiis Ottonis, nunc ejus pontificatum videamus.

VI. Ruperto episcopo Bambergensi d. 11 Jun. a. 1102 mortuo adsunt in aula illius Ecclesiæ legati, baculum et annulum ejus afferentes, novumque a rege pastorem postulantes. At ille sex mensium tempus statuit, quo de ea re mature deliberet, Bambergensi interim clero ac populo Deum pro felici successu exorante. Elausis induciis, imperator Ecclesiæ dignum inventum esse episcopum Bambergensibus nuntiavit. « Abeuntibus ergo ad aulam nuntiis, summis et præcipuis de ipsa Ecclesia viris tam clericis quam laicis, reliqui omnes a minimo usque ad maximum in proxima Dominica ante Nativitatem Domini, d. 21 Dec. elatis crucibus cum processione montem B. Michaelis ascendunt, ut strenuum, bonum et gnarum super se provisorem accipere mererentur. » Legatis ab Henrico bene exceptis et de pastore sciscitantibus, is « manu arripiens Ottonem capellanum suum: En, inquit, hic est dominus vester, hic est Babenbergensis Ecclesiæ antistes. » His auditis, hæere quasi attoniti circumstantes nobiles, qui ex suis aliquem nominandum sperabant; Bambergenses autem legati, quorum caput erat Berengerus comes de Sulzbach, uti ex alio scriptore colligitur: « Subtristes, sperabamus, inquit, aliquem ex dominis et principibus curiæ nostræ parentatum ac nobis notum dominatorem nos accepturos; nam hunc quis sit aut unde sit, ignoramus. » Quis, quæso, hinc nobilem tunc et notissimam Andecensium comitum familiam, unde ortus sit Otto, vel somniamdo sibi imaginetur? Imperator autem reprobationem personæ haud sustinens, et vultis, ait, scire quis sit? volumus, inquit. « Profecto, ait, ego pater ejus sum, et Babenberg mater ejus debet esse. Verbum hoc mutare non poterimus. Si quis autem huic nostræ ordinationi, quæ a Deo est, contraire tentaverit, offensam nostræ indignationis procul dubio incurret. Non enim levitate aut privatis commodis ducimur, sed quod honestissimum et maxime illi Ecclesiæ necessarium esse perspeximus, id simplici animo in hoc sectati sumus. De expertis rebus non incertum judicium est, longa hunc hominem experientia et probatione didicimus, patientiam, sagacitatem et diligentiam in exsequendis parvis rebus, strenuitatem ejus in magnis negotiis notam habemus. Denique absentatio ejus ma-

(5) Cod. probat., n. LXXVIII.

(6) Vid. Chron. Gottwic., p. 302.

(7) Vid. t. III Mart., Bolland. ad d. 31 mensis.

(8) Annal. Hildesh. h. a.

gnum domui nostræ impedimentum fiet, quam ipse de omnibus rebus strenuè ac fideliter expedire solebat. »

VII. Sed quid interim Otto? Se ad Cæsaris pedes projicit, cum multis lacrymis munus sibi impositum deprecatur, se pauperem et indignum profitetur, dignitatem in alios claros, nobiles, potentes ac divites concapellanos suos transferri rogat. « Cernitis, ait imperator, qua hic homo feratur ambitione? jam tertio recusat, jam duos episcopatus sibi oblatos ad socios transferri rogavit. Augustensi episcopatu eum locare volumus (*Sigefrido a. 1096 defuncto*), sed ille eos, qui se priores in laboribus et exercitiis curiæ nostræ exstiterunt, prius ad quietem venire justum esse dicebat. Postea vero de Halberstadensi episcopatu sibi a nobis oblato similiter fecit (9). « Nec mora: traditis annulo et baculo investitum legatis consignavit. « In ipso igitur articulo adhuc in curia votum vovit Domino, nunquam se in episcopatu mansurum, nisi et consecrationem pariter et investituram canonice, consensu et petitione Ecclesiæ suæ, a manu domini apostolici suscipere ineret. Diem Natalis Domini Moguntiae cum imperatore celebravit: dehinc retentis ex parte, ex parte dimissis legatis, qui pro se venerant, in curia mansit diebus peno 40 decore magno et honestate, imperatore ipso et omni aula plurimum ei deferente. » Atque hæc singularis est Ottonis ad episcopatum nominatio, ipsi æque ac Henrico regi gloriosa et honorifica.

VIII. « Post hæc, » pergit scriptor noster, « princeps Augustensi et Wirzburgensi mandat episcopis aliisque de curia sua honoratis viris, qui honestissima societate atque ingenti comitatu ad sedem suam in vigilia Purificationis beatæ semper virginis Mariæ, quæ a. 1103 erat Dominica Sexagesimæ, Babenberg eum deducant, omni cetero et populo in magno desiderio et expectatione positus. » Addit Ebbo, illi, cum emenso itinere ad villam Ampfarbach pervenisset, occurrisse eminentiores quosque Bambergensium, et magna exultatione patrem desiderantissimum excepisse. « Itaque appropinquante ille ad locum ubi primitus conspiceri potuit monasterium cathedrale, ab equo descendit, calceamenta solvit, humilitatem cordis habitu corporis ostendit, frigora, nives et glaciem Februarii nudis pedibus usque in ædem B. Georgii calcavit, occurrentibus ei longo examine clericis et monachis, nobilibusque laicis in multitudine copiosa, cum universa plebe Babenbergensis Ecclesiæ in pompa et processione gloriosa, in ornamentis et reliquiis sanctorum, in hymnis et confessionibus personæ ac temporis opportunitis: tantaque fuit exultatio et decus susceptionis, ut verba explicari non queat. »

IX. Hic jam magis inter se dissentire videntur vitæ scriptores, dum ille quem hucusque secuti sumus, memorat, Ottonem « post paucos dies susce-

ptionis suæ, antequam de aliis rebus suis ordinaret, » nuntios suos ad Paschalem II Romam misisse cum litteris, quas recitat una cum responsoriis papæ. Alter vero seu Ebbo asserit, illum « consecrationis suæ gratiam longo tempore, id est, per triennium » distulisse, ut ad hanc se magis præpararet. Veram autem hujus dilationis causam refert in dissidium hujus temporis, quò Ruthardus archiepiscopus Moguntinus, a quo consecrari debuerat, « quasi rebellis imperatori, et pro hoc cathedra sua depulsus, in Thuringia jam per octo annos morabatur; plurimi quoque episcoporum in Teutonicis partibus officii sacerdotalis suspensione multati fuerant: » unde et ab ipso papa consecrari petiit, datis ad eum aliis litteris. Hæc a prioribus diversæ sunt, neutræ tamen certi temporis notam præferunt. Prior tamen ex his epistolis scopo Ottonis in suâ nominatione sibi proposito magis congruere videtur, ubi ita loquitur: « Vobis igitur, Pater sanctissime, et sanctæ matri nostræ Romanæ Ecclesiæ collum devote submittere auxilium et consilium de rebus meis flagito. In obsequio enim domini mei imperatoris per annos aliquot degens, et gratiam in oculis ejus inveniens, suspectam habens de manu principis investituram, semel et iterum cum dare vellet, renui episcopatum. Nunc vero jam tertio in Babenbergensi episcopatu me ordinavit, in quo tamen minime permanebo, nisi vestræ complaceat sanctitati per vos me investire et consecrare. Quidquid ergo placeat discretioni vestræ de me, per nuntios mihi significare servo vestro, ne forte in vacuum curram, si ad vos currere incipiam. »

X. Pontifex, lectis his litteris, gavisus, maxime quod pauci episcopi in regno Teutonico Ecclesiæ suæ matri deferrent, ita ad eum rescripsit: « Paschalis — Ottoni dilecto fratri Babenbergensis Ecclesiæ electo. — Filius sapiens lætificat matrem suam. Opera tua et consilium tuum virum præferunt sensatum. Nos igitur te honorare et profectus tuos juvare congruum duximus. Nihil ergo de nostra benevolentia dubitans tuam nobis, quantocius vales, præsentiam exhibeto, certi enim sumus, quod divina sapientia etiam malis hominibus bene uti novit (10). » Datæ autem videntur hoc an. 1103 atque ad confirmationem Ottonis in episcopatu spectant, a qua nonnunquam sui pontificatus annos numerat. Ab hac autem confirmatione discernenda est ordinatio seu consecratio de qua intelligendus est Ebbo, quæve primum an. 1106 peracta est, uti paulo post dicemus: qua utique distinctione ambo hi scriptores facile inter se conciliantur.

XI. Otto igitur jam confirmatus episcopus ab Henrico IV e. a. 1103, d. 15 Jul. amplissimum pro sua Ecclesia accepit privilegium (11), in quo iterato septimum Ecclesiæ Babenbergensis episcopum numerat, non computato nempe Hermanno de-

(9) A. 1101.

(10) Labb., Concil., t. X, p. 688.

(11) Cod. probat., n. LV.

posito. Ad ipsum quoque annum, etsi haud notatum, spectant aliæ ejusdem imperatoris ad Ottonem litteræ, quibus illi pontificatus sui auspicia gratulatur (12), et pulcherrima monita suggerit. Exposito enim suo gaudio, quod ab Ecclesia sua honorifice sit receptus : « Consulimus, inquit, hortamur et petimus, ut quod facis facias, ne primitias bonæ famæ, si manum remiseris, perdas, quia bona inceptio sine fine (13) speciosi corporis instar est sine capite. Nemo te a delectu ecclesiastico secundum justitiam utilitatis terrore detorqueat, pretio flectat, suadendi fellito melle seducat, quoniam tentatus his omnibus, si probatus fueris, facile omnia propulsabis. Si quid autem grave tuis viribus æstimabis, ad nos tibi procul dubio succursuros ex nostri deferas occasione præcepti. »

Difficultatem haud modicam pariunt aliæ Henrici IV imp. litteræ ad episcopum Babenbergensem, cujus tamen nomen aut annum haud præferunt (14). In iis præsulem ad expeditionem contra Robertum Flandriæ comitem circa Kalendas Nov. ineundam evocat. Hæc autem omnium historicorum fide exeunte autumnio an. 1102 suscepta est ab imperatore, quo tempore necdum episcopus erat Otto, sed sedes Babenbergensis adhuc vacabat. Hæc itaque epistola nec ad Ottonem, nec ad Rupertum dari potuit, utpote prius jam defunctum. Vel ergo erratum est in nomine Ecclesiæ, vel formulare tantum fuit sede vacante conceptum, si interim aliquis episcopus nominaretur, unde et nomen abest. Potius tamen arbitramur, nomen Augusti imperatoris perperam his litteris præfixum, easque ad Henricum V regem pertinere, qui, teste Urspergensi, an. 1107 circa Octobrem aliam contra Robertum in Flandriam expeditionem instituit, ad quam invitari potuit Otto. Aliæ binæ sunt Henrici IV ad Ottonem epistolæ (15), quibus ejus auxilium contra Henricum filium suum rebellem implorat, neve ad ejus partes transeat admonet. Datæ sunt, dum filius castrum Nuremberg obsideret, adeoque an. 1105.

XII. Durante hoc inter utrumque Henricum dissidio, mediante filio magnus principum conventus Moguntia habitus est in Natali Domini an. 1105 (16), ubi instantibus legatis apostolicis solemniter a papa legatio decreta est ut Ecclesiæ per Germaniam diuturna discordia turbata in communionem cum papa redirent. Delecti hanc in rem sunt legati ex præcipuis regni provinciis, interque eos a Francia Otto Babenbergensis designatus, ut eum Annalista Saxo hac occasione appellat, quippe necdum ordinatum. Hi omnes, ineunte a. 1106, in Italiam iter aggressi, dum in Tridentinam vallem pervenerant, ab Adalberto provinciæ comite per Henricum IV præmonito capiuntur; et solus ex illis Geb-

A hardus Constantiensis per occultas Alpium semitas ad pontificem pervenit : Otto quoque Bambergensis, cujus miles erat iste Adalbertus, in libertatem assertus est. Præcipue id factum arbitror ope Welfonis ducis Bajoariæ, qui hac captivitate percepta perruptis locorum claustris et fugato Adalberto captivos in libertatem asseruit (17). Faciunt huc litteræ a Bambergensi clero inscriptæ « illustri et magnifico N. (18) duci » pro liberatione sui episcopi (19), ubi inter alia ita conqueruntur : « Neque enim simplici in eum genere sævitum est; cum enim et episcopo et ad sedem apostolicam religioso habitu proficiscenti sacrilegas manus injecissent, deinde ingentes pecunias, quas ad tanti itineris impensas paraverat, diripuerunt : nec adhuc tanta præda contenti, nunc ab eo mille manseros (20), id est, totum episcopi patrimonium extorquere conantur. » Hæc tamen rursus per Welfonem recuperasse videtur Otto, qui libertati redditus ad Ecclesiam suam tantopere pro ipso sollicitam reversus est, tranquilliora tempora expectans, donec tutus ei ad pontificem pateret aditus.

XIII. Hunc brevi patefecit Henrici IV captivitas et Henrici V filii coronatio, qua tam regni tranquillitas, quam viarum Romam versus securitas ab Henrico seniore hucusque turbata aliquatenus fuit restituta. Cuncta hæc constant ex aliis Ottonis litteris ad Paschalem II papam pro sua consecratione datis (21), quæ ita ordiuntur : « Quia tandem, Domino miserante et Ecclesiæ suæ navem moderante, post nubilas errorum tempestates serenæ lux veritatis occidentali refulsit Ecclesiæ, ante omnia et super omnia desideramus scire sanctitatem tuam, in omnibus nos paruisse, uti decuit, legato tuo, episcopo videlicet Constantiensi Gebhardo, et summa devotione cuncta, quæ per ipsum edocti sumus, partim exsecutos fuisse, partim si vita detur, exsequi paratos. » Et post alia hæc de sua ordinatione subjungit : « Auctoritati tuæ tota mente desideramus inniti, tu nobis manum porrige, quod nobis velis facere jube. Si mandas, ut ad te veniamus, opes nostræ licet rapina (in vix præterita captivitate) et igne sint attritæ, tamen desiderio te videndi et consecrationis gratiam consequendi, cum debita servitutis nostræ benedictione tuæ majestatis (nos) præsentabimus aspectibus. Dignentur ergo viscera pietatis tuæ super hoc negotio aliquo nos rescripto certum reddere, quo et iter tutius ad te veniendi nobis præmonstretur, et benedictionem, quam devoti efflagitamus, a te percepturos esse significetur. » Cur vero ab ipso papa consecrari postulet, mox addit : « Quam nimirum propterea a tuæ sanctitatis manu tantopere expetimus, quia metropolitanus noster, etsi per te habeat consecrationis gratiam, ta-

(12) Ludw. Script. Bamb., p. 814.

(13) Bono.

(14) L. c., p. 815.

(15) L. c., p. 813.

(16) Usperg. h. a.

(17) Annal. Saxo. ad ann. 1106.

(18) Welfoni scilicet.

(19) Cod. prob., n. LIX.

(20) F. mansos.

(21) Cod. probat., n. LX.

men, quod sine lacrymis fateri nequimus, magnam cooperatoꝝ spiritualis doni patitur penuriam; quod nempe plerique Germaniæ episcopi Cæsari adhæserint. Metropolitanum autem hic intelligit Ruthardum Moguntinum, qui ab anno 1098 usque ad hunc 1106 se ob metum Henrici IV in Thuringia detinuerat

XIV. Fausta fuisse papæ responsa dubium non est: quibus acceptis, Otto Romam in Ascensione Domini, quæ a. 1106 dies tertia Maii erat, venit, et inde Anagninam ad papam perrexit. Huic totam rei seriem exposuit, etposito baculo veniam precabatur, et ab eo usque ad festum Pentecostes expectare iussus, ad hospitium rediit. Nocte igitur in pastoralis oneris meditatione transacta, privatus vivere, et in patriam sine consecratione reverti decrevit. Jamque cum suis itinere unius diei Sutriam usque retrocesserat; quod ubi papæ innotuit, missis illico nuntiis, illum Anagninam redire sub obedientia iussit. Igitur illic reversus Otto, in die Pentecostes petentibus Ecclesiæ suæ legatis, ab ipso papa inter missarum solemniam in episcopum consecratus est. Addit Ebbo, Pentecosten tunc in tertium idus Maii incidisse seu festum S. Gingoꝝ aut Gangoꝝ martyris; quod in Martyrologio d. 11 Maii notatur, olim etiam d. 9 aut 13 ejusdem mensis pro locorum varietate fuit celebratum in quo ultimo Pentecoste hoc anno evenit. Inde manifestissime constat, Ottonem non jam an. 1103, quod plures volunt, sed hoc primum anno 1106 triennio post electionem fuisse ordinatum, a quo tempore etiam pontificatus sui annos potissimum numerat.

XV. Hujus facti plures circumstantias prodit ipse Otto in suis ad capitulum Bambergense litteris de sua consecratione (22). « In die sancto Pentecostes, Deo sic ordinante, in Anagnina civitate Campaniæ, quæ Romaniam dividit et Apuliam, episcopalis benedictionis munus, quamvis indignus, Domino largiente, suscepi, beatissimo papa Paschali manum imponente, cæteris vero episcopis plurimis cooperantibus, clero quoque Romanæ Ecclesiæ, cujus magna pars ea die in eadem civitatem convenerat, astante et consentiente. Et, quod nulli a Romano pontifice consecrato nostris temporibus contigit, sine oblatione alicujus juramenti consecratus sum. Hujus loci, hujus diei, hujus gratuitæ misericordiæ Dei semper memores esse velitis cum omni gratiarum actione obnixè precamur; præcipue cum aliæ complures venerandæ personæ de magnis rebus apud apostolicam sedem agentes infecto negotio redierunt. » His brevem adjungit parænesin de implorando divino auxilio, ut suo munere pastoralis rite et salubriter perfungi possit.

XVI. Eadem consecrationem ipse Paschalis papa ad clerum et populum Bambergensem perscripsit, eos ad debitam obedientiam exhibendam hor-

tatus (23): « quanto, inquit, affectionis debito Bambergensis Ecclesia ab ipso suæ institutionis exordio sedi apostolicæ constringatur, etsi nos lateret, litterarum vestrarum significatio manifestat. Quod affectionis debitum venerabilis frater Otto vestræ Ecclesiæ electus constanter tenuisse ac tenere cognoscitur, cum per tot et tanta pericula ad apostolicæ sedis visitationem percurrat. Nos igitur debitæ benignitatis affectione suscepimus, et juxta dilectionis vestræ desiderium nostris tanquam B. Petri manibus, salvo metropolitani jure, vobis per Dei gratiam præsulem ordinavimus. » Hoc jus metropolitanum ut salvum præstaret pontifex, alias quoque litteras ad Ruthardum archiep. Moguntinum dedit d. 21 Maii h. a. (24), in quibus ita loquitur: « Congruum duximus, ut venientem ad nos venerabilem fratrem nostrum Ottonem Babenbergensis Ecclesiæ electum integra et perfecta præteritæ familiaritatis gratia suscipereamus. Præterea quoniam Ecclesia eadem per diuturna jam tempora episcopalis officii sollicitudine caruit, et propter præteriti schismatis ultionem in Teutonicis partibus perpauci episcopali funguntur officio, juxta ipsius Ecclesiæ postulationem eidem fratri nostro, cum per multa ad nos venisset pericula, consentientibus et unanimi sententia decernentibus omnibus qui nobiscum aderant; episcopalis benedictionis manum (25), Domino largiente, contulimus, salva nimirum debita tuæ metropolis reverentia: » prout nempe a præcedentibus fuerat constitutum. Præterea in dicta ordinatione Ottonem usu palii et præferendæ crucis in sua Ecclesia fuisse donatum, refferat Ebbo. Id tamen revera non nisi an. 1111 factum videbimus.

XVII. Quid porro postea Romæ actum sit, idem Ebbo paucis narrat: « Consecratione solemnè ab apostolico honorifice protractus, aliquantisper ab eo humanitatis gratia est detentus. » Forte ibi etiam de pace et tranquillitate Ecclesiarum Teutonicarum actum est, maxime cum simul adfuerit Gebhardus Constantiensis legatus hanc ob rem ad papam missus. Hæc etiam eodem anno 1106. d. 22 Octobr. in concilio Guastallensi sancita est, præsentibus pluribus Germaniæ episcopis (26), quos inter tamen Ottonem haud reperio; antea igitur jam Italia excesserat. De hujus reditu hæc habet Ebbo: Romæ « optata potius, emissionem prospero itineris decursu, transcensit Alpibus, Carinthiam venit, » ibi forte de rebus et bonis suæ Ecclesiæ ordinaturus. « Post hæc ad curiale colloquium, quod Henricus imperator universi regni optimatibus Ratisponæ indixerat, Otto novus antistes occurrit. » Id ad natale Domini statuit Urspengensis. Ibidem oblatum Ottoni somnium monasterio Prufflingensi ortum dedisse narrat Trithemius ad a. 1114. « Sicque regia cum mulatus munificentia post arduæ peregrinationis angariam pastor pius ovium suarum curam susce-

(22) Cod. probat, n. LXII.

(23) Ibid., n. LXII.

(24) Ibid., n. LXI.

(25) Leg. munus.

(26) Ladb. Council.

pturus Babenberg ingreditur, ibique a clero et populo debitæ jubilationis tripudio honorifice suscipitur. » Id ad initium anni 1107 fieri debuit.

XVIII. Inter oves suas jam constitutus pastor optimus salutem earum et commodis omni cura invigilavit, easque in sequente dissidio Henrici V semper in communione papæ constantes servavit, canonicis duntaxat pro temporalium rerum conservatione magis regi, quam papæ faventibus. « Quapropter, ait Ebbo, de commissa sibi cura sollicitus, ecclesiasticæ libertati diebus invigilabat ac noctibus, dans operam, quomodo bona Ecclesiæ suæ vel auget inventa, vel restauraret dispersa. » Majori adhuc studio sacrum Ecclesiæ suæ statum, antecessorum incuria et diuturnæ discordiæ acerbitate depravatum reformare aggressus, clerum in primis nimium quantum corruptum optimo quo potuit modo ad canonicas leges reducere satagit. Præsertim autem restituendæ disciplinæ monasticæ erat intentus, bene gnarus, quantum id et cleri et populi reformationi inserviret. Quem in finem diversis temporibus tam in propria quam aliis quoque diocesis, in locis tamen ad Ecclesiæ jus temporale pertinentibus, plura cœnobîa fundamentis construxit; « quibus, » ex biographo, « honesta et eleganti fabrica compositis, prædia emere, silvas et agros et prata comparare, vel aliis justis modis acquirere satagebat. »

XIX. Monasteria autem recens constructa ab Ottone hoc modo a vitæ scriptoribus recensentur. In Wirceburgensi diocesi Uraugia S. Laurentii ad Salam in patrimoniali fundo ecclesiæ a. 1103, et Uraha S. Petri seu Herrenaurach in fundo adventitio a. 1108, de quibus in historia ejusdem episcopatus actum (27). In propria Bambergensi duo ædificavit monasteria, Lanckheimense pro Cisterciensibus in adventitio, et Michelfeldense in fundo Ecclesiæ pro nigris monachis. In Eistetensi Heilsbrunnam magnis sumptibus provexit in abbatiam. In Ratisbonensi sex monasteria construxit, quinque de ordine Cluniacensi, unum Emsdorf ab Ottone Palatino comite acceptum, alterum Pruffling utrumque in adventitio fundo; tertio Munster cum adjacente cognomine parochia ab Heirico duce Bavarie et Diepoldo marchione comparatum ac regali Lotharii privilegio Ecclesiæ Bambergensi collatum. Quintum et sextum Biburch et Mallerstorf, utrumque fundi adventitii, perinde ac septimum Windeberg de ordine Nortpertinorum. In Halberstadiensi abbatiam Wirzenburg nunc Reginstorf cum omnibus pertinentiis ab imperatore Henrico acceptis Babenbergensi adjecit Ecclesiæ, et bona ejusdem cœnobii duplicavit. In Pataviensi Alderbach seu Alterspach et Clunicense seu Gleinck, quod a Leopoldo marchione comparavit. In patriarchatu denique Aquileiensi in Carinthia decimum quintum cœnobium in ca-

astro Arnoldenstein! construxit in diruto castro a. 1107

XX. Præter quindecim hæc monasteria quinque insuper cellas seu minora cœnobîa instituit. Harum prima est Aspach in diocesi Ratisbonensi, « ejus fundum et prædium Babenbergensis Ecclesiæ multo tempore perdiderat, sed Otto illud solerti cura requisitum cellam fecit monachorum, eaque in abbatiam convaluit, prædiorum donatione copiosa ab ipso primum, deinde ab aliis fidelibus ditata (28). Secunda cella est in loco Babenbergensi in domate S. Michaelis sita, » de qua infra in ejus monasterii historia agemus. « Tertia est Rotha in episcopatu Herbipolensi, quam episcopus ab Agnete Palatina et ejus sorore Adelheide cum sexaginta marcis Ecclesiæ Bambergensi donatam accepit: circumstantia vero ecclesiæ cellæ emit bona ducentis septuaginta quinque marcis cum ministerialibus, scilicet agris, silvis et pratis, pascuis ac molendinis, et cum utilitate ac jure, quo Chuno dux idem prædium nescitur habuisse. » Si recte conjicio, Chuno dux haud alius erat, quam Conradus Franconie dux, postea imperator, cujus mater Agnes, quæ hic palatina dicitur, filia Henrici IV imp. Friderico de Hohenstauffen copulata erat, sicut soror ejus Adelhaidis Boleslao III Polonie regi,

« Vezeram quartam cellam Goteboldes comes (29) ædificare inchoaverat, quam episcopus ab eo sibi datam suscipiens suis eam promovit impensis. » De utraque hac cella jam in episcopatu Wirceburgensi (30) egimus, uti et de aliis duabus Nuchardehausen seu Nitarshausen in pago Tullefeld, et Tuckelhausen (31). His alii alia addunt, a S. Ottone restituta seu reformata potius quam primitus fundata, de quibus hinc inde et infra § LXV mentio recurret.

XXI. Facile porro præviare poterat sagacissimus hic præsul, multos fore, qui hunc agendi modum carperent, ac nimiam ei prodigalitem objicerent in extruendis tot monasteriis, quibus aliunde jam oneratus sit mundus. His tamen obtrectatoribus quæ ratione obviaverit Otto, apud vitæ scriptorem legi malim quam ipsius scribere ac cœu Cicero pro domo suggillari. Ut vero cuicunque hæc firmiora persisterent apostolica illa auctoritate roborari voluit. Unde a Callisto II papa litteras accepit III. Non. April., a. 1123 datas (32), quibus monasteria hucusque ab eo « propriis sumptibus » constructa, et Babenbergensi Ecclesiæ collata, in Romanæ Ecclesiæ protectionem suscipit, cunctaque eorum bona salva esse vult. Decernit quoque, « ut ordinationes abbatum vel monachorum suorum a catholicis episcopis diocesanis accipiant, rerum vero ipsorum monasteriorum curam et administrationem in Ottonis ejusque antecessorum potestate manere statuit. » Numerantur

(27) P. III, p. 419.

(28) Vid. Monum. Boic., t. 419 V, p. 107.

(29) Hcunebergensis.

(30) Pag. 496 et 486.

(31) L. c., p. 461 et 493.

(32) Cod. prob., n. LXXX.

inter ea S. Joannis Baptistæ in Regnisdorf, S. Joannis evang. in Michelinvelt, S. Jacobi in Entisdorf, S. Laurentii in Urowa, et S. Georgii in Bruvinigen; unde cætera tunc necdum absoluta esse videntur. Ab Innocentio II insuper post a. 1130 obtinuit decretum, « ut in cœnobiis, quæ vel antiquitus in ejus parochia constructa sunt, vel ipse devotionis intuitu constituit, sacræ religionis ordo « firmiter in eis perpetuis futuris temporibus conservetur. » Constituit etiam, « ut in eisdem ecclesiis nullus per Simoniacan hæresin statuatur, sed honestæ personæ, quibus utique, morum et status dignitas suffragatur, inibi ordinentur (33). »

XXII. Sed jam gesta Ottonis singillatim prosequamur. Ipsum ineunte ann. 1107 Roma ad suam Ecclesiam fuisse reversum jam diximus. Illum certe jam in Paschate cum rege fuisse Moguntiæ constat ex ejus diplomate pro cœnobio S. Maximini dat. VII. Non. (34) Maii, a. 1107 (35), in qua notatur Otto Babenbergensis. Quid vero, antequam Bambergam accederet, in Carinthia egerit, non constat. Ibidem cœnobium Arnoldstein tunc ab eo fuisse ordinatum aliqui volunt, quod de ejus inceptione intelligendum esse existimo. De hoc ita vitæ scriptor: « Cœnobium in castro Arnoldstein destructa munitione construxit. Quadraginta vero et quinque annis hoc castrum cum nonaginta quinque mansis ad se pertinentibus Ecclesiæ Babenbergensi abalienatum fuit; sed ipse multo labore et impensa recuperavit, et additis ei sexaginta mansis abbatiam esse fecit; » sed annum non addidit. Eodem anno 1108, pontificatus sexto, scilicet a confirmatione, in alio castro Aurach seu Urach in diœcessi Herbipolensi cœnobium S. Laurentii construere cœpit, et quinto post anno dedicavit, variisque prædiis dotavit, ut ipse fatetur in suis litteris hac de re a. 1122 datis, quas ex Friso vernaculas alibi dedimus (36).

XXIII. Anno 1109, d. 25 Jul. ecclesiam collegiatam S. Jacobi extra muros Bambergenses a. 1071 ab Hermanno episcopo inchoatam, a se autem perfectam consecravit. Ad hunc ipsum annum referuntur initia monasterii Prufingen prope Ratisbonam. Villa olim erat ad Nabi et Danubii confluentes, quam ab a. 999 Otto III imp. Taginoni Henrici adhuc Baviaræ ducis capellano concessit, a quo ad præposituram veteris capellæ Ratisbonæ devenit; postea ab eodem Henrico jam rege Ecclesiæ Bambergeni collatam. Ibi igitur ceu loco amœno cœnobium constructurus Otto, divinitus admonitus (37), illam alterius prædii permutatione comparavit, et anno Domini 1109 construxit ibidem in honore Dei omnipotentis et S. Geor. M. monasterium monachorum secundum regulam B. Benedicti degentium (38) juxta codicem traditionum, eique Erminoldum ex

A Hirsaugia anno 1114 primum abbatem præfecit, ac multa prædia undique conquisita attribuit, quæ omnia a. 1123 datis litteris roboravit (39).

Alterum in Bavaria Osterhoviense monasterium, quod olim S. Pirminius sub Utone duce pro Benedictinis sodalibus extruxerat, et ab Hunnis eversum Henricus IV Baviaræ dux S. Cunegundis frater pro canonicis quibusdam sæcularibus restauraverat, Henricus II imp. Ecclesiæ Bambergeni tradidit, ubi a. 1110 « ædificata est basilica B. Mariæ V. et circumstantibus turribus honorifice decorata, a venerabili domino Ottone episcopo Bambergeni donata et dedicata ad honorem Dei et genitricis suæ Mariæ: » In hac etiam anniversarium diem Hezli ducis, præfati scilicet Hezilonis seu Henrici restauratoris instituit, qui a. 1125, d. 1, Sept. defunctus ibidem cum conjuge sua Maria sepulturam accepit. Anno autem 1127 Otto ad preces Norperti Magdeburgensis archiep. canonicos Præmonstratenses ibi constituit (40).

XXIV. Ad annum 1114 Cæsare jam in Italiam profecto revocat Hoffmannus (41) restaurationem ecclesiæ cathedralis sub Ruperto antecessore a. 1081, flammis absumptæ. Hoc ita describit biographus: « In diebus ipsius Ottonis cathedralis ecclesiæ monasterium, quod sub antecessore suo, Domino permittente, usque ad solos muros superstites conflagram erat incendio, multis sumptibus ab eo ad pristini decoris nobilitatem reparatum est: » quod dein fusius enarrat, uti et bona eidem collata. Vix tamen mihi persuadere possum Ottonem construendis aliis ecclesiis tantopere hucusque intentum, propriam suam cathedralem tandiu neglexisse. Perinde incertum videtur quartum jam episcopi iter in Carinthiam, eodem anno ex Hoffmanno susceptum, quo demum castrum Arnoldstein recuperavit, in monasterium dein conversum; de quo jam supra § XXII dictum. Hoc autem anno 1111 die 15 April. absque controversia Ottoni episcopo Paschalis II concessit « pallium ad sacra Missarum solemniam celebranda, » pro certis tamen diebus, una cum præferendæ crucis « intra Babenbergensis Ecclesiæ parochiam » facultate, « salva videlicet Moguntinæ metropolis reverentia (42), » quidquid in contrarium scripserint alii.

XXV. Occurrit his et sequentibus annis frequens Ottonis nostri memoria in pluribus chartis, quas tamen recensere haud interest, nisi de aliqua ejus epocha agatur, quodam facto insigni. Talis juxta Hoffmannum est annus 1112 quo Ecclesiæ Bambergeni castrum Albstein seu Bothenstein cum oppido traditum est a Richwino advocato, et diplomate confirmatum: quibus Otto addidit oppida et castra Hilpolstein, Geilrut, Hensefeld et Ebersberg, de qui-

(33) Ludwig. Script., p. 429.

(34) Leg. Kal.

(35) Guden. eod. diplom. t. p. 8.

(36) Episcop. Wirceburg. prob., p. 29.

(37) Trithemius ad annum 1114.

(38) Monum. Boic., t. XIII, p. 2, 3.

(39) Loc. cit., p. 141.

(40) Monum. Boic., t. XII, p. 323. seqq.

(41) Ludwig Script. Bamberg., p. 97.

(42) Cod. probat., n. LXV.

bus ita biographus: « Rem familiarem episcopii sicut prædiis et possessionibus, ita etiam ædificiis et castrorum munitionibus adjuvit atque sublimavit. Nam per diversa loca et curtes episcopii quatuordecim basilicas et quatuor cœnacula elegantis fabricæ construxit. Præterea sex castella, quæ pridem non habuit, dominio episcopatus adjecit, unum videlicet Abuinestein, secundum Lupoldenstein, tertium Geutenreut, quartum Hempfenveld, quintum Ebersperck, sextum Eschenveld. Castrum vero Albainenstein, quod etiam dicitur Bottenstein, fere in meditullio situm episcopatus, octingentis argenti libris, nec non septemdecim auri talentis comparavit. » Illis alia quoque plura addidit, quæ omnia, ne a quoquam suorum successorum immutarentur, Callisti II confirmationem expetiit, qui datis ad eum d. 15 April. a. 1124 (43), litteris hæc omnia banno suo rata habuit, statuens, « ut nulli successorum vel alicui homini liceat eos (44) vendere, sive in laicorum beneficium tradere, vel in usus alios commutare, sed sicut a te depositum est, de unoquoque prædictorum mansorum denarius unus annis singulis Babenbergensi Ecclesiæ pro anima imperatoris Heinrici fundatoris ejus ad concinnanda luminaria conferatur. Abbatis vero et regulares canonicas, per industriam tuam in religionis ordine stabilitas, et alia a te recte constituta nulli hominum facultas sit in posterum immutari. »

Eodem anno 1112, eodem teste, Otto prodigio quodam terribius gravem in morbum incidit, atque a Wolframo S. Michaelis abbate monasticum habitum petiit: qui voto ab illo recepto, ubi eum convalescere vidit, ut episcopus esse pergeret, sub obedientia præcepit.

XXVI. Circa eundem annum 1112 producit Habninus (45) epistolam Brunonis Trevirensis archiepiscopi, qua Ottonem nostrum Spiram evocat, ad cognoscendam ejusdem urbis electi episcopi causam. Bruno hic Ottoni ante jam optime notus fuerat, quo etiam mediante e captivitate dimissus est, in quam una cum illis a. 1106 Romam perrecturus in Tridentina valle devenerat (46), ut partim jam superius dictum. Is ad initium anni 1110 cum aliis legatus missus, fuerat ab Henrico V rege, ut imperialem pro eo coronam a papa peteret (47), quocum forte etiam in sua coronatione a. 1111 ibidem aderat, et postea adhuc, ut ex citata epistola colligitur: quam hic ceu parum cognitam recitamus integram, notis subin illustratam: « Bruno Treverorum Dei gratia provisor indignus O. Bambergensis Ecclesiæ sancto pontifici sinceræ charitatis obsequium. Beatitudini vestræ magna hilaritate congratulor, quoniam non absque magno sanctitatis vestræ merito provenire (48), memoriam vestri dominum papam

A tam dulciter retinere. Cum enim domini regis legatione functus essem (49), de obedientia vestræ charitatis mecum contulit, vobisque salutem et apostolicam (50) per me mandavit. Inito autem dispensationis suæ consilio nobis injunxit, ut electum Heistettensem atque Spirenses consecrarem, vosque in adiutorem et cooperatorem nobis vocarem. »

Igitur Trevirensis adhuc apud papam morante uterque episcopus interim electus, seu a rege pro more nominatus est. De neutrius certa epocha constat. Si Trithemio fides, Bruno jam a. 1110 Gebhardo in sede Spirensi successit auctoritate regia promotus. Et certe Bruno Spirensis jam legitur mense Aprilis a. 1111 in prima conventionem papam inter et regem Romæ inita (51). Alia quæstio est de Udalrico Eichstettensi, quem Eberhado d. 6. Jan. a. 1112 successisse scribit Gretserus et Falckenstein in illorum episcoporum catalogo, quod tamen potius anno priore factum crediderim ex hac ipsa epistola, in qua ita prosequitur Trevirensis: « Quia tamen de Spirensi quædam sibi, » papæ scilicet, « significata fuerunt, præcepit, ut sancto cum studio examinarem, etsi ordine fratrum qui adessent testimonio posset se de objectis expurgare, ad Dei honorem et Ecclesiæ necessariam providentiam ipsum ordinarem. Ex parte igitur domini papæ vos moneo, ut ad hoc, quia causa Dei est, ne per vos proteletur, studeatis, et a die Dominicæ Resurrectionis infra 15 dies ad nos Spiram veniatis. » Cum itaque Bruno Spirensis, de quo sermo est, anno 1111 « feria tertia post Paschas, » qua die subscripta est conventio, adhuc Romæ fuerit, examinari Spira hoc anno non potuit, sed aut 1110, aut, quod potius crediderim, a. 1112 quo electus est Eichstettensis in hac epistola pariter memoratus. Cæterum Brunonis causam non aliam fuisse, quam quod regia auctoritate, adeoque pendente adhuc lite, per anulum et baculum promotus fuerit, innocens tamen, ut videtur, inventus, cum deinceps optimum Ecclesiæ suæ pastorem egerit. Sed hæc occasione Ottonis nostri, cujus gesta prosequimur.

XXVII. Anno 1115 ecclesiam Laurentii in Uraba, etc. 1114, d. 21 Sept., illam Banthensis cœnobii dedicavit. Hoc olim Alberada fundatrix a. 1071 Ecclesiæ Bambergensi obtulerat, sed « negligentia prælatorum suorum spiritualibus et temporalibus bonis » desolatum ipse Otto innovavit, et in ecclesiasticum statum erexit, constituto ibi Balduino abbate cum aliis viris fidelibus et religiosis, ac restitutis bonis ex primæva fundatione ad illud pertinentibus; cui etiam a. 1127 Montem Stekkilze donavit, et jus advocatiæ a comite Rapotone redemit. Patent hæc omnia ex ipsius Ottonis litteris c. a. 1127 datis (52), quibus,

(43) Ludwig Script., p. 434.

(44) Mansos.

(45) Collect. monum., t. I, p. 202.

(46) Annal. Saxo. ad e. a.

(47) Annal. Hildes. ad. a. 1109.

(48) Existimo,

(49) A. 1110.

(50) Benedictionem.

(51) Vid. Calles Annal. eccles. Germ., t. VI, p. 1, p. 128.

(52) Episcop. Wirceb. probat., p. 30.

subscribuntur Egilbertus decanus, Gerunck decanus A de Tuirstatt, Steriker comes, Reginboto comes.

XXVIII. Interea Otto suspicionem Henrici V imper. incurrit, ne durante inter ipsum et pontificem dissidio cæteros episcopos a se averteret, cum ipse, ne qua alienæ culpæ contagione macularetur, a frequentanda curia abstineret. Experimentum igitur fidei ejus capturus Cæsar, ipse Bambergam accessit, Natalem Domini a. 1113 ibi celebraturus, quem Otto, ut conceptam erga se suspicionem amoliretur, magnifice suscepit et per eosdem dies habuit, ut scribit Annalista Saxo et Urspergensis ad a. 1114 : « Imperator Natalem Domini Babenberch cum summa magnificentia copiosaque principum multitudine celebravit, et hoc non simpliciter ; quia virum Dei Ottonem urbis episcopum, propter quædam jam in regno orientia scandala curiam frequentare renitentem, ex parte suspectum habebat. Ipse vero rebus transitoriis pro concordia ecclesiastica non parcens, beneficiis, indefessis animositatem regis gloriose devicit. » Neque etiam Ottonem ab omni communione cum Henrico imp. abstinuisse patet ex facto Erneoldi abbatis Prufflingensis nuper ab Ottone constituti, qui non adeo prudenti zelo imperatorem in ejus comitatu suum monasterium invisentem suscipere noluit, et ipsum episcopum de hac communione quodammodo redarguit, ut quidem refert Trithemius in Annalibus ad an. 1114.

XXIX. Sed et ab ipsis episcopis ob nimium, ut sibi videbatur, erga Henricum imp. favorem seu conniventiam reprehensus est Otto suo exemplo comprobans, quam difficile sit adhibita quoque omni prudentia inter duas partes contrarias medium tenere. Cum enim idem Henricus eodem anno d. 6 Dec. in synodo Bellovacensi, ac iterum d. 28 Mart. a. 1115 in Remensi anathemate percussus esset, absente semper Ottone, Fridericus Coloniensis archiepiscopus satis acerbam epistolam ad eum perscripsit, qua ei suam negligentiam exprobat, et ad defensionem vel saltem ad liberam deplorationem gravissimi Ecclesiæ casus excitat, quem ipse etiam acerbè deplorat (53); ac illum tandem ita alloquitur : « Nolite nos longa expectatione ulterius suspendere, sed de vestra sententia scripto nos certificate. Salutem vos dominus Chuono pronepos tuus, episcopus et Romanæ Ecclesiæ legatus, qui imperatorem et Monasteriensem episcopum, et Hermannum de Winzenburg, cum omnibus Galliæ episcopis in concilio Belvacensi excommunicavit, et hoc vobis notum fieri præcepit. Eandem sententiam iterabit in prædictos et in omnes complices eorum in concilio Remensi, quod » erit Lætare Jerusalem (54), « cum aliis tribus episcopis noviter a Romana sede directis. » Chuono cardinalis Prænestinus Ottonis

nostrum pronepos forte ex linea materna, filius erat Egenonis fitoris comitum de Urah in Wurembergia (55). Fratrem habebat Eginonem II comitem et sororem Mathildem nuptam Manegoldo comiti de Sumetingen seu Sunemotingen (56). His tamen litteris permotus Otto eodem anno ante Natale Domini Coloniam venit, ad synodum a legato indictam, ubi legato mortuo, a quo Adalbertus Moguntinus consecrationem exspectaverat, illam ab Ottone nostro in nativitate S. Stephani die 26 Dec. suscepit (57).

XXX. Exeunte anno 1115, Spiræ Natalem Domini celebravit imperator, de suo in Italiam itinere deliberaturus, ut « Romanæ sedi et reipublicæ » consuleret. « Quapropter necessario nostros principes convocamus, ut inde sicuti justum est, eorum consilium et auxilium habeamus ; » ut scribit in suis ad Ottonem litteris (58). « Ad quod plurimum indigemus tuæ fidei præsentia et tui consilii prudentia, quoniam et te cordetenus diligimus, et tibi de omni honore nostro pro ut nobismetipsis indubitanter confidimus. Confidenter igitur et intime rogamus tuam dilectionem, ut die Veneris post proximum festum S. Mariæ (59), venias ad nos Spiram, et ibi super his tuo et aliorum nostrorum principum consilio ad Dei honorem de regni et Christianæ pacis statu tractabimus ; et hilariter facias hoc, sciens quod te cito dimittemus. » Ex familiaribus adeo litteris intimum quis Cæsaris amicum fuisse Ottonem suspicaretur ; nec tamen illum in eo conventu præsentem lego, uti nec in itinere Italico brevi postea suscepto socium.

Eodem anno, mense Martio, Paschalis II in Laterano concilium congregavit, ubi quidem investituræ proscriptæ sunt, non tamen ipse imperator. Quæ ipsa causa fuisse videtur, quod Otto illum nunquam seu excommunicatum habuerit, utpote necdum ab ipso papa ut talem declaratum : unde et plerumque ab ejusmodi conventibus abstinuit, ubi idem negotium urgebatur. In eo nequidem in Coloniensi synodo papæ jussu in diebus Rogationum a. 1118 ab eodem Conone legato indicta comparuit. De quo graviter conquestus est Adalbertus Moguntinus in suis ad eum litteris (60) : « Quod proxime dominus Prænestinus Romanæ Ecclesiæ legatus nobis apostolica auctoritate denuntiaverat, nostra quoque diligentia per omnia Romanæ auctoritati subdita solertim impleverat, denuntians et vobis sub eadem auctoritate et nostra, uti « ad concilium Coloniæ celebrandum vestra veniret præsentia. Sed quia hoc nescio qua prætermisum fuerit negligentia, eadem quidem, quæ et cæteris ejusdem concilii neglectioribus, vobis quoque injuncta esset sententia, scilicet vel divini officii suspensio vel a communione corporis et

(53) Cod. prob., n. LXVII.

(54) Seu 28 Martii.

(55) Neugart, Cod. dipl. Alem. t. II, p. 44, not.

(56) Crus. Annal. p. II, l. 9, c. 40. Vid. Schmidlin Wurtemberg. Beytrage tab. Genpal., p. 129.

(57) Annal. Sax. ad a. 1116.

(58) Cod. prob., n. LXIX.

(59) Purificatæ scilicet seu 4 Febr. a. 1116.

(60) Eccard. Corp. hist. med. ævi t. II, p. 294.

sanguinis Domini formidanda interdictio, nisi nostræ petitionis diligentia hoc pervenisset, et eximia sanctitatis vestræ reverentia, ne id fieret, apud Ecclesiam promerisset. Quibus simul concurrentibus causis et cooperantibus hoc tandem obtinuimus, ne quid severitatis vestra subiret dilectio, cujus hactenus in Ecclesia valuisset devotio. Dignum nimirum arbitratus sum, in omnibus honori vestro et reverentiæ parcendum, et pro posse loco et tempore providere et consulere, cum sanctitatis vestræ dilectio beata magno se devotæ charitatis nobis obligaverit munere. » Hic consecrationem suam ab Ottonem acceptam intelligit. « De cætero, sicut in mandatum accepimus, denuntiamus, ut ad concilium v Kalendarum augusti Fridislaræ a prædicto legato celebrandum indubitanter veniatis, ne et hujus mandati neglector effectus austerioris sententiæ decretum, mea petitione nil amplius prævalente, vobis indicatis. » Sed et hanc synodum supersedisse evincitur Otto ex aliis ejusdem Adalberti litteris (61). « Excommunicationem, quam communicato fratrum et principum consilio (62) in regni invasorem fecimus, « jamdudum fraternitati vestræ per litteras nostras significavimus. » Sed quia dubitamus, utrum ad vos pervenerint litteræ, « audivimus enim, quod Ecclesia vestra velit eas ignorare, » mittimus iterum præsentem aspices, monentes, ut quod fecimus nos, et vos faciatis, et per omnes ecclesias vestras ipsum iniquitatis auctorem cum fautoribus suis a communionem Christiana et omni divino officio arceri præcipiatis. » Litteras has primum a. 1119 esse scriptas, indicium est titulus legati sedis apostolicæ, quem sibi hoc demum anno in litteris tribuit Adalbertus. Nisi forte ad Adalbertum II spectent, qui Conradum regnum contra Lotharium invasorem simili pœna affecit.

XXXI. Miratur nobiscum Callesius (63), quid causæ fuerit, cur Otto Bambergensis ab hujusmodi synodis abfuerit, sanctus alioquin præsul, et sanctæ sedi si quis alius addictus. Causam conjicit in itinera a Cæsarea factione undique obsessa, et illum pastoribus intentum curis subterfugisse consilia, quæ non magno sane Ecclesiæ emolumento novas easque ingentes Germaniæ turbas datura timeret. Ecclesiæ enim suæ res duntaxat curabat, de cæteris regni turbis parum sollicitus: imitatus in hoc Paschalem II qui in concilio Lateranensi a. 1116, cum omnes Henricum V damnari peterent, investituras et cætera ab eo perperam gesta reprobasse contentus, personæ adhuc pepercit, saniore quam Gregorius VII usus consilio. Ab hac autem agendi ratione cum longe alienus esset Adalbertus Moguntinus, turbulenti ingenii homo et privato potius in Henricum odio quam publico bono intentus, inter illum et Ottonem virum pacificum et pacis amantem con-

A veniri haud potuit. Aversum Adalberti erga Ottonem animum produnt etiam ejus litteræ satis tumidæ ad clerum, primores et subditos Bambergenses hæc ipsa occasione datæ (64): « Nos in partem apostolicæ sollicitudinis vocati, fungentes tenore vicis nobis delegatæ, quia scimus anathema excommunicatæ communionis inter vos esse, interdicimus in omni loco hoc divinis officiis, verbo Domini et iudicio Spiritus sancti, usque ad satisfactionem vestri episcopi. » Verum bruta hæc fulmina facile avertentur episcopus, qui Romanum pro se debet defensorem. Saltem quid inde consecutum sit, nullibi proditum legimus.

XXXII Sed jam a turbulentis his ad pia Ottonis negotia revertamur. Anno 1117, cum in Italia æque ac Germania terræ motus plurima passim ædificia everteret, etiam Bambergæ monasterii S. Michaelis ecclesia, aliunde ex vetustate scissa, adeo concussa est, ut totius cœnobii ruinam minaretur. Hanc igitur, ut habet primus Vitæ scriptor, « a fundamento destruxit, et ingenti sumptu ac pecunia majoris et elegantis fabricæ monasterium in laudem et gloriam Dei et militiæ cœlestis erexit. Stipendia quoque fratrum talentis plus quam nonaginta redituum per singulos annos cumulavit. Multa quoque ornamenta eidem loco contulit, ipsumque usque ad novissimam tubam et vocem filii Dei locum habitationis suo venerando corpori elegit. » Sed de his plenius infra in illius monasterii historia disserendum erit.

XXXIII. Inter donationes huic cœnobio factas ad Ottone notari præprimis illa meretur, qua, teste Ebbone, « Ecclesiam juxta Albuch, hæreditario sibi jure propriam, eidem monasterio cum duabus aliis ecclesiis donavit, ob memoriam videlicet sui » parentumque suorum, inibi corpore quiescentium. Parentes episcopi Ottonem et Adelheidam ex provictia Alamanorum seu Suevia supra vidimus, quia tamen de eorum familia constat. Aliquam saltem hic lucem effundit citatus ex biographo locus, ubi Otto juxta Albuch ecclesiam « hæreditario sibi jure propriam » habuisse legitur, et cum ibi « parentes ejus sint sepulti, » totus locus cum vicinia ad eodem pertinuisse videtur. Locum hunc in Suevia ad Brentzam annem constituunt geographi in pago Alba (65), adeoque in confinibus Wurtembergensis et Ulmensis territorii, ubi Rechbergensium comitum dominium. Albuch specialem Albæ pagi tractum fuisse volunt. quem vero communi Albæ pagi nomine censeri asserit Besoldus (66). Albuch tamen in citato scriptore haud intelligendum esse certum quemdam districtum, sed potius locum particularem, indicat ecclesiæ hæreditariæ et parentum ibi sepulturæ mentio. Hujus nominis villæ ad Brentzam meminit Munsterus (67), illam vero in nullis hucusque mappis geo-

(61) Ludwig loc. cit., p. 822.

(62) In Fridislarisiensi concilio a. 1119.

(63) Annal. eccles. Germ. t. VI, p. 1, p. 169

(64) Eccard, Hist. med. ævi t. II, p. 293.

(65) Chron. Gottwic., p. 534.

(66) Docum. rediv. monast. Wurtemb. vet. edit., p. 329.

(67) Cosmog. I, v, c. 244.

graphicis videre licuit. Neque etiam verosimile est ab Ottone simplicem quamdam villam monasterio Bambergensi tantopere dissito fuisse donatam, maxime quam aliæ duæ adhuc ecclesiæ ibidem existisse memorentur.

Haud frustra igitur conijcimus, memoratum Albuch non aliud esse quam Albeck seu Albeck ex Munsterio in eodem pago Alba, aut juxta Chronicon Gottwicense (68) in Alpengowe priori contermino, unde et nomen Albeck ortum videtur. Est vero Albeck nunc partim dirutum castrum in monte cum subjecto cognomine oppido, aliquot ab Ulma horis distans. Ab hoc olim denominati sunt milites ac dein comites de Albeck, quorum primum anonymum jam ad annum 935 sub Henrico Aucepe producit Frid. Lucæ (69), qua fide, ipse viderit. Primum certum hujus familiæ surculum reperio « Wittigovum nobilem de Albecke, qui pro salute et remedio animæ suæ et omnium parentum suorum » in monte S. Michaelis prope Ulmam domum hospitalem instituit a. 1183 sub cura canonicorum regularium, qui postea in urbem ad insulas Wengenses translati sunt, ubi hodieque subsistunt (70). Notantur adhuc in ejusdem canonice scriniis « Beringerus comes de Albecke frater fundatoris, uti et Sibotto comes de Albecke » eorumdem frater, ac « Wittigovus filius dicti Sibottonis, » qui ultimus suæ familiæ decessisse memoratur.

Inde hic comitatus ad Werdenbergenses pervenit (71), ex quibus Rudolphus castrum a. 1383 Ulmensibus vendidit. Ex his ergo verosimilium arbitramur, sepulturam Ottonis parentum in Albeck potius castrum, quam in villa ignota Albuch esse quærendam, ubi Ottoni saltem aliquid paternæ hæreditatis relictum est, dum frater ejus « Fridericus miles futurus possedit, quæ parentes in possessionibus et pecunia reliquerunt. » Aliam adhuc ecclesiam in Albuoch in pago Nahgowe in Lotharingia Mosellana seu Francia nova reperio in Ottonis I imp. diplomate, quo Otto I imp. eandem a. 962 cœnobio S. Maximini Treviris attribuit (72). Dubium vero est, an idem sit locus, qui in charta Adalberti I, archiepiscopi a. 1135 dicitur villa Albecho sita in pago Nachowe in comitatu Emmechonis comitis abbatie S. Albani Moguntie donata (73). Alias Albacha seu Albachmarca dicebatur, hodie Albich prope Alzeium in eodem pago, seu vicino Wormatiensi (74). Qui vero pagi nimis dissiti videntur ab Alemannia seu Suevia, unde parentes ejus orti erant, in Albuch sepulti, qui locus paternæ hæreditatis jure Ottoni attinebat.

Uterius hic conjectari nolumus. Id unum ex his certum est, quod Otto suam hæreditatem sicut et parentes sepulturam in Suevia habuerit, non in Bavaria; unde tamen ejus originem ex illustri Ande-

A censium comitum prosapia repetunt recentiores, de quo ante Braschium ne unus quidem prudens somniavit, aut si qui in ea opinione fuerunt, Ottonem I cum II episcopo indubitato illius stirpis surculo confuderunt. Nec etiam, quæ hucusque diximus de mediocri ejus fortuna, unde nec studia quidem prosequi potuit, factus denum in Polonia ludimagister, aut quod in sua electione Babenbergensibus plane incogitatus fuerit, altam aut divitem ejus prosapiam profunt. Sed de his genealogicis tricis satis, de quibus legendus Cl. Schollner in eruditissima dissertatione de Ottonis nostri genere. Hic certe mundano hoc splendore opus haud habuit qui genus suum propriis factis et virtutibus multo illustrius reddidit, quam accepit.

B XXXIV. Anno 1119, d. 6 Maii diploma dedit de monasterio S. Joannis evangeliste in Michelvelt in Palatinatu superiore sua ope et studio constructo (75), cui collatas a se villas ibidem enumerat, et comitem « Berengerum de Sulzbach » illius advocatum constituit. « Contulit ei » quoque « confessoris, communionis, baptismi et sepulturæ commoditatem, » seu jura parochialia. Anno 1121 Henricus V imp. v.ii. Kal. April. indict. xiii (76). Ratisbonæ Ecclesiæ Bambergensi confirmavit traditionem monasterii Reginstorf in diœcesi Halberstadiensi eidem factam. De isto hæc habet biographus: « Abbatiam Witzenburch, quæ nunc mutato loco et nomine Reginstorf appellatur, cum omnibus pertinentiis ab Henrico imperatore acceptis privilegiis Babenbergensi adjecit Ecclesiæ. « Vocatur alias etiam Reinsdorf seu Reinersdorf, situm ad Unstrutam Thuringiæ amnem inter Scheidungen et Memleben. De hoc ita scribit auctor de fundatione cœnobii Bigungiensis (77): « Nobilis quidam Vizo de Wyzenborch, consanguineus Wicperti (78) moriens ipsum statuit hæredem. Is congregationem sanctimonialium in eodem castello instituerat. Quo defuncto Wicbertus venerabilem matrem suam dominam Sigenam jam secundo viduatam ibi pausare usque ad finem vitæ in sancta conversatione concessit. Qua mortua ibidemque sepulta, cum religiositas ibidem omnis deperisset, Wicbertus consilio Ottonis episcopi Bambergensis in vicinia ejusdem castelli juxta fluvium Unstrut monasterium monachorum instituit in loco, qui Reyndorp dicitur, cui abbas Wyndoltus (79) fratrem Ludigerum de Corbeia revocatum abbatem instituit. » Id ad annum 1110 revocant. Monachi anno 1491 Bursfeldensi reformationi nomen dedere, paulo post dispersi, et monasterio in usus profanos commutato.

Hoc item anno 1121 Otto ecclesiam cœnobii S. Michaelis consecravit d. 1 Sept. postquam ante centum annos prima fuerat dedicata.

(68) Pag. 537.

(69) Graffensaal, p. 836.

(70) Kuon, Script. eccl. t. V, p. II, p. 292.

(71) Vid. Lazius l. VIII, q. 543, 514 et 553.

(72) Lunig archiv. t. XVI, p. 260.

(73) Joannis rer. Mogunt. t. II, p. 746.

(74) Vid. Chron. Gottwic., p. 699 et 869.

(75) Cod. prob., n. LXX.

(76) Al. XIV.

(77) Hofmann Rer. Lusat. t. I, p. 122.

(78) Marchionis Lusatiæ.

(79) Begaugiensis.

XXXV. Tandem imperii principes diuturnæ discordiæ pertæsi in solemnî conventu Wirceburgensi eodem anno d. 29 Septemb. de pace cum Cæsare tractarunt. Quo consentiente Romam legati missi sunt, qui causæ ejus arbitrium ad pontificem et concilium generale referrent. « Designati quoque sunt in præsentî » conventu t̄ dominus Otto Babenbergensis præsul, dux Heinricus, comes Beringerus (80), qui hæc omnia Noricis principibus, qui tunc forte aliis occupati reipublicæ causis prædicto conventui deerant, apud Ratisbonam Kal. Nov. convocatis intimarent, quos et ad omnia hæc voluntarios invenerunt (81). » Verum nova interim dissensionis causa suborta est an. 1122, dum, Erlongo Wirceburgensi episcopo mortuo, Henricus imp. Gebhardum intrusit, clerus autem et populus Ruggerum elegit, a legatis apostolicis confirmatum, et ab Adalberto Moguntino in cœnobio Schwarzacensi consecratum.

Ab hoc autem actu dum iterum abesset Otto, denuo ab Adalberto Moguntino acriter objurgatus est, in data ad eum epistola (82) : Dilectioni vestræ, » scribit, « pridem significavimus, ut sanctæ apostolicæ sedis legato et fratribus nostris coepiscopis vestris, ac cæteris catholicis principibus in loco, qui dicitur Prefeld (83) occurrere velletis, et Wirceburgensis episcopi interesse ordinationi. Ad quam utique prompto et alacri animo etiam non rogatus venire debueratis, non solum quia coepiscopus, sed etiam quia concivis vester est, et jure propinquitatis ipsum quodammodo familiarius et specialius diligere debetis. » Ambigua hæc sunt, num de propinquitate locorum Wirceburgi et Bambergæ, an de illa sanguinis inter Ottonem et Ruggerum intelligenda sint ; quod si ultimum, novum hic suppeteret Suevicæ originis episcopi Ottonis argumentum. Ruggerum enim Frisius et alii comitibus de Vaihingen annumerant in ducatu Wurtembergæ (84).

Sed quia, pergît epistola, venire neglexistis, dominus cardinalis usque ad satisfactionem a divino officio cæteris consentientibus vos suspendere voluit. Nos autem pro singulari amore et reverentia, ne quid durius contra vos diffiniri deberet, vix obtinimus. Nunc itaque fraternitatem vestram rogamus, et ex auctoritate domini papæ et apostolicæ sedis legati et nostra præcipimus, ut universali concilio in Nativitate sanctæ Dei Genitricis Moguntia celebrando, omni amputata occasione, vestram exhibeatis præsentiam, ut ibi et domini papæ legationem cognoscatis, et de statu Ecclesiæ una nobiscum in commune consulatis. Si qui vero episcoporum huic sancto concilio interesse neglexerint, sciant se ex auctoritate domini papæ et apostolicæ

A sedis legati, et totius concilii synodali sententiæ qua hujusmodi præsumptores feriendi sunt, modis omnibus subjacere. »

XXXVI. Verum mutata sententia synodus ista dein Wornatiæ eodem die viii Sept. a 1122 habita est, in qua cum gravissimum negotium de pace imperium inter et sacerdotium restituenda ageretur, tam importuno monitore opus haud habuit Otto, ut ibi adesset. Adfuit igitur, et cum aliis principibus conventioni Henrici V imp. qua prælatos ritui per annulum et baculum investiendi renuntiavit, ac sic funestæ dissensionis finem imposuit d. 23 Sept. a. 1122 (85). Eodem quoque anno idem Henricus imp. Ottoni et Ecclesiæ Bambergensi perpetuo possidendum obtulit Cronacum oppidum, jam patri suo Henrico IV ab Henrico de Marchen collatum. Litteræ desuper Wirceburgi datæ sunt anno imperii Henrici XI, indictione xv (86).

XXXVII. Hucusque Ottonis in patria et episcopatu suo gesta recensuimus : nunc ad illa quoque enarranda pergamus, quæ peregre pro fidei propagatione et gentium conversione apostolice peregit ; apostolatam ejus in Pomerania intelligo, eumque non unum sed geminum, passim tamen a scriptoribus confusum seu perperam assignatum. Huic adeo Ottoni nostro tam gloriosum si prolixius nonnihil dilucidavero, rem lectoribus haud ingratiorem præstiturum confido. Hæc autem pleraque ex libro Vita Ottonianæ desumpta sunt, cujus scriptor Sefridus his gestis ceu testis aderat, ut ab initio movimus.

XXXVIII. Cæcis adhuc gentilitatis tenebris involuti erant Pomeraniæ populi, variis nominibus appellati, de quibus consulendi sunt scriptores profani, gentis hujus historiam pertractantes. Diversis regulis seu ducibus parebant, ex quibus Suantibor Bogislai filius a. 1107 mortuus terram inter quatuor filios divisit, Uratislaum, Ratiborem, Bogislaum et Suantopelckum, quorum duo primi in citeriore, alii duo in ulteriore præerant, quæ postea Pomerania parva seu Pomerellia est appellata (87). His crebra erant bella cum vicinis Danis et maxime Polonis, quorum dux Boleslaus III a. 1117 et 1119 magna eos clade affecit adeo, ut ei subjecti Christi fidem amplecti promitterent. Constat id ex ipsius Boleslai ducis epistola ad Ottonem nostrum circa an. 1123 data (88). « Nosti enim, » inquit, « ut arbitror, quomodo Pomeranorum cruda barbaries non mea quidem, sed Dei virtute humiliata, sociari Ecclesiæ per baptismi lavacrum, seque admitti petivit. Sed ecce per triennium laboro, quod nullam episcoporum vel sacerdotum idoneorum mihi que affinium ad hoc opus inducere queo. » Memor itaque veteris cum Ottone amicitia, dum in diebus juven-

(80) Sulzbacensis.

(81) Annal. Saxo ad h. a.

(82) Ludewig Script. Bamh., p. 822.

(83) Forte Pleinfeld Eichstettensi oppido.

(84) Vid. Sattler hist. topogr. Würtemb., p. 244.

(85) Annal. Saxo h. a. et Harzb. in Concil. Germ. t. III.

(86) Leg. V.

(87) Vid. l'Art de vérifier, t. III, p. 496 et 505.

(88) Cod. prob., n. LXXXVII.

tutis apud ejus patrem Uladislauum decentissime conversaretur, Boleslaus dux eum ad hoc opus suis litteris invitavit, promittens « impensas omnes et socios itinerum, et linguæ interpretes, et coadjutores presbyteros, et quæcumque necessaria fuerint. » Nec diu se rogari passus Otto consuetam ad id facultatem a Callisto II papa petiit et facile impetravit.

XXXIX. Indixerat Henricus imp. solemnem conventum Bambergam ad d. 17 Maii a. 1124 qui tamen jam mense Aprili fuit anticipatus, ut patet ex privilegio imperatoris pro monasterio Schyrensi (89): « Acta sunt hæc anno Domini 1124, indictione XIII (90), in curia Babenberg VII Kal. Maii. » Hic Annalista Saxo et Urspergensis notant eadem de liberalitate Ottonis, quæ jam ad a. 1115 in primo Bambergensi conventu notarunt. Dein addunt: « Compositis causis ejusdem conventus insinuat Otto tam augusto quam primatibus universis, se litteris atque nuntiis quampluribus a duce Poloniæ Polizlao vocatum, insuper etiam domini papæ Callisti permissione atque benedictione directum ad gentem scilicet Pomeranorum, quam nuper idem dux sibi finitimam subegerat, et ad Christianitatis confugium impulerat. Annuit tota, quæ convenerat Ecclesia, annuit et aula, prosperitatem piis conatibus imprecantes: soli Babenbergensis Ecclesiæ filii patrem dulcissimum inviti deserunt, multis eum lacrymis ac si funus prosequentes. »

XL. Evangelio contraria videri posset præparatio Ottonis ad sacram hanc missionem, nisi optima intentio et felicior eventus hanc comprobasset. Hanc ita describit Sefridus itineris socius: « Otto, quia terram Pomeranorum opulentam audiverat, et egenos sive mendicos penitus non habere, sed vehementer aspernari, et jamdudum quosdam servos Dei prædicatores egenos ac censu tenues propter inopiam contempsisse, quasi non pro salute hominum, sed pro sua necessitate relevanda officio insisterent prædicandi: quam in rem legendus Ehblo, de Bernardo quodam episcopo ob vilem habitum a Pomeranis ejecto, studiosè procuravit, ut non solum illis non indigens, verum etiam opulentus appareret, non opes eorum sibi, sed ipsos potius velle Deo lucrari. Assumptis ergo clericis idoneis, et eisdem ad iter abunde procuratis, missales aliosque libros et calices cum indumentis sacerdotalibus, et alia quæque altaris utensilia, quæ in gente pagana subito non posse inveniri sciebat, provida liberalitate secum fecit portare, ne sine instrumento agricola fidus in agrum domini sui exire videretur. Vestes quoque et pannos pretiosos aliaque donaria, nobilibus ac divitibus apta, evangelista simplex et prudens in viam portavit Evangelii, ne forte indigentia causa paganis

A videretur evangelizare, sed novellæ plantationi sua potius conferre, quam illius appetere. »

XLI. Vix igitur aut necdum pleno finito conventu prædicto « paratis omnibus, quæ ad protectionem erant necessaria, proxima die post festum S. Georgii M. » quod tum 24 April. celebrabatur, salutato clero et populo suo, tanquam hoc opere viam suam sanctificaret, duas ecclesias, unam in Luchenberge, et alteram in Volendrene consecravit. Hinc transitu nemore Bohemico venit ad Cladrin cœnobium Cliniacensis ordinis, ubi honorifice susceptus dedicavit ecclesiam in honore S. Nicolai. » Est hoc monasterium Kladran seu Cladrubium in districtu Pilsnensi, a Zwifaltensibus monachis tunc inhabitatum. « A Cladrin digressus pervenit Bragam, inde per Sacisdam in Albis fluminis ripa sitam ecclesiam » (Sacza est collegiata ecclesia) « ad castrum ducis Bohemici, quod Mileciam dicunt, unde a duce ipso susceptus et donis honoratus est. » Id jam Pragæ factum memorat Eblo, ducemque Bohemiæ Ladislauum appellat. Per Mileciam castrum P. Gelasius Dobner veterem arcem Miletium in Hradistiensi districtu intelligit (91), Burdam penitus ignorat. « Inde per aliud ejus (92) castrum, Burda nomine, usque ad Nemetiam (93) urbem ducis Poloniæ, atque inde per tres episcopatus Poloniæ, Bretzlaviensem videlicet (94) et Callisensem (95) et Poznanensem usque ad archiepiscopatum Guczuensem cum gaudio et pace conducti sumus: » en scriptorem itineris socium.

XLII. Fusius dein Sefridus Ottonis et sociorum iter in Pomeraniam prosequitur. Guesnæ igitur a Boleslao duce et optimatibus Poloniæ solemniter excepti et per septem dies humanissime habiti, acceptis a duce præter alia itineris necessaria interpretibus, tribus capellanis et centurione Paulitio iter Pomeraniam versus ingressi sunt. De horum adventu præmonitus dux Uratislaus, quem Worcizlaur appellat scriptor, eis ad fines suos occurrit, ac benigne exceptis ex suis duces et ministros dedit. Inde transitu flumine terram Pomeraniæ intrarunt, ac iter ad castrum Pirissam seu Piritseam direxerunt. Ibi post aliquam ipsis injectam moram, ingenti fructu populum in Christi fide instruunt, in dicto triduo jejuniis post viginti dierum spatium, quo inter eos demorati sunt, ad septem fere millia hominum baptizarunt. Confirmata itaque et instituta Pirissæ ecclesia, legatis eos deducuntibus ad ducis civitatem Caminam pervenerunt in Nativitate S. Joannis Baptistæ a. 1124.

XLIII. Camini favore ducissæ usus Otto cum suis magnam populi multitudinem sua prædicatione ad fidem perduxit, sacroque fonte cum duce ejusque conjuge abluit, cui etiam persuasit, ut omnes concubinas dimitteret, cujus exemplum et alii plures

(89) Monum. Boic. t. X, p. 449.

(90) T. II.

(91) Annal. Hager, p. vi, p. 173.

(92) Bohemiæ ducis.

(93) Nimpsch in Silesia.

(94) Bresslau.

(95) Kalisch.

secuti sunt. « Exstructa quoque illic basilica, et sanctificato altari et sanctuario, collatisque illuc per ducem prædiis ac dote in sustentationem sacerdotis, pater liberalissimus, sicut omnibus in terra illa ecclesiis faciebat, libros contulit et indumenta sacerdotalia, calicem quoque argenteum cum cæteris utensilibus, deque suis sacerdotibus unum, qui populum posset instruere, eidem præfecit ecclesiæ. »

XLIV. Cum Otto quinquaginta fere diebus Camini substitisset, cum suis navigio Wollinum seu Julinum se contulit, additis a duce legatis et conductoribus, qui eos sine turbis illam in urbem inducerent. Nocte igitur urbem ingressus in ædibus ducis pernoctat; postridie autem concursu civium facto, non sine capitis periculo urbe rursus excedere cogitur. Gravius tamen in fuga periculum subiit, nam fuste percussus a barbaro e ponte in lutum dejicitur, ejusque socii, dum episcopum protegunt, fustibus quoque graviter mactantur. « Abeuntes ergo trans lacum, disjecto ponte a tergo nostro, ne iterum impetum super nos facerent, in campo inter areas et loca horreorum decumbendo respiravimus, » ut scribit Sefridus individuus sancti in hac expeditione comes, qui et testatur, Ottonem hicesse conquestum, martyrii palmam sibi a sociis fuisse ereptam. Dum autem per quindecim dies secus stagnum manerent, Julinenses nonnihil mitiores effecti episcopum honoris gratia invisere cœperunt, quos ille ad Christi fidem amplectendam amice hortabatur, injecto etiam ducis Polonorum metu. Tandem Stetinensium exemplum secuturos se pollicentur: « hanc enim civitatem antiquissimam et nobilissimam dicebant in terra Pomeranorum matremque civitatum; et satis injustum fore, si aliquam novæ religionis observantiam admitterent, quæ illius auctoritate prius reborata non fuisset. »

XLV. Stetinum igitur cum suis navigio profectus Otto, sub noctem in urbem Paulitio ductus, et in ædibus ducis collocatus est. Postridie Polonorum legati causam adventus episcopi primoribus libere exponunt: qui tamen se patrias leges in gratiam Evangelii dimissuros, præfracte negarunt. Ita spe frustrati menses duos et amplius sine fructu ibi hæserunt. Tandem legatos ad ducem Polonorum decreverunt, sciscitatum, an ipsis in sterili solo diutius remanendum esset, an vero redeundum. His et Stetinenses suos nuntios adjunxere, cum promisso, « ut si apud ducem perpetuæ pacis stabilitatem obtinere, tributumque alleviare queant, his ibi coram suis et nostris legatis ex scripto firmatis, Christianis se legibus sponte inclinarent. » Atque hæc quidem anno 1124 sunt acta.

Interim Otto cum suis Stetini veram fidem bis per septimanam, prælata cruce, sacerdotali cultu ornatus, publico in foro prædicabat, plebe agresti magno numero confluyente. Nec id sine fructu: « duo enim pulcherrimi adolescentes, » ut scribit Sefridus,

« filii cujusdam nobilis de civitate, domum nostram frequentare, ac familiares se præbere, paulatimque de Deo nostro et de fide quærere cœperunt. » Horum indole delectatus Otto eos in fide satis instructos baptizavit. Quod ubi rescivit illorum mater, Christianis parentibus nata, præ gaudio accurrit, et pretiosa de pelliculis chlamyde ab episcopo donata, familiares etiam et domesticos suos ad Christi fidem adduxit. Pueri autem isti neophyti elegantibus vestibus ab episcopo donati etiam æquales suos ad sanctum Ottonem et fidem alliciebant, qui turmatim baptismum receperunt. « A pueris « itaque » et juvenibus cana patrum prudentia se passa est eruliri, flammæque fidei paulatim progrediente concaluit civitas universa; neque jam occulte, vel pauci, sed publice et multi simul quotidie veniebant ad fidem. » Restabat adhuc amborum puerorum pater, tunc domo absens, qui hanc quidem mutationem graviter tulit, suorum tamen precibus et vicinorum exemplo motus animum et ipse mutavit.

XLVI. Rediere interim e Polonia, legati cum litteris Boleslai ducis. Has recitat Vitæ scriptor apud Henr. Canisium (96) in hunc modum. « Polislaus omnipotentis Dei favente clementia dux Poloniorum, » hostis omnium paganorum, genti Pomeranicæ et populo Stetinensi promissa fidei sacramenta servatibus pacem firmam et longas amicitias, non servanti vero cædem et incendia et æternas inimicitias. Si occasiones quærerem adversum vos, justa esse poterat indignatio mea, quod quasi fidei vestræ transgressores vos retrorsum abire conspicio, et quod « dominum et patrem meum Ottonem episcopum, omni honore ac reverentia dignissimum, vita et fama in omni populo et gente præclarum, vestræ saluti a Deo vero et nostro ministerio destinatum, sicut oportuit non suscepistis, neque hactenus secundum Dei timorem illius doctrinæ obedistis. » Omnia hæc vestræ valebant accusationi; sed interpellare pro vobis responsales et mei et vestri, honorati viri ac prudentes, « præcipue autem ipse pontifex apud vos manens, evangelista vester et apostolus. » Horum ergo consilio ac petitioni acquiescere dignum judicans, servitutis ac tributis pondus, « ut jugum Christi eo alacrius suscipiatis, » hoc modo relevare decrevi. Tota terra Pomeranorum ducibus Poloniæ, quicumque sint illi, trecentas tantum argenti marcas publici ponderis annis singulis persolvant. Si bellum ingruerit ei, hoc modo eum jurabunt: novem patresfamilias decimum in expeditionem armis et impensis abunde procurabunt, et ejusdem familiæ interim domi fideliter providebunt. Ista servantes, et « fidei Christianæ consentientes » nostram pacem porrectione pacis et manus et æternæ vitæ gaudium consequentini, et in omnibus opportunitatibus vestris præsidia semper et auxilia Polonensium tanquam socii et amici experiemini. »

XLVII. His in publica concione lectis ingens iu

populo lætitia oritur, qui se certatim episcopo in fide erudiendos obtulerunt. Hoc fervore utendum ratus Otto publica ad Stetinenses habita oratione illos ad fidem provocavit, atque in tantum animavit, ut, dum ipse cum suis sacerdotibus et clericis urbis fana et simulacra dirueret, ipsi quoque cives in illis demoliendis operam suam conferrent. His peractis illos in fide instruxit, ac ingenti numero baptizavit. « Ordinatis autem illic omnibus, quæ rudi ecclesiæ profutura credebantur, exstructaque basilica diligenti cura in medio foro Stetinensi, collatisque omnibus, quæ sacerdotalis officii ratio poscebat, qui populo præsesset, sicut ubique faciebat, sacerdotem investiri curavit. » Inde postea discedens ad Graticenses et Lubinenses in confinio positos pervenit, quibus fidem pariter amplexis exstructo altari et ordinatis illic sacerdotibus per Oderam fluvium prospero vento ad Julinæ littora cum suis reversus est.

XLVIII. In illa civitate ab incolis ad Stetinensium exemplum meliora edoctis cum gaudio excepti brevi tempore totam fere urbem et provinciam Deo acquisierunt. « Et quia civitas hæc in mediotulio sita est Pomeraniæ, civesque Julinenses fortes et duræ cervicis sunt, cum dux Vrotizlaus et principes terræ sedem episcopatus fore censuerunt : scilicet ut gens aspera ex jugi doctoris præsentia mansuesceret, nec ad pristinos rediret errores; et quod de medio ad omnes terræ terminos chrisma et alia, quæ ab episcopo accipienda sunt, facilius deportari possent. Itaque duas illic basilicas fieri præcipiens, altaria tantum et sanctuaria sanctificavit Otto ad alia festinans. Episcopus enim, ut postea scribit Sefridus, propter festinationem de episcopatu Pomeraniæ pro voto suo tunc ordinare non potuit, sed de prudentia ducis confisus, ei ex otio commisit ordinandum. At ille dux unum de capellanis suis Adalbertum nomine, quem de latere suo cum aliis duobus sacerdotibus in adjutorium concesserat episcopo, præsulatus honore in gente illa sublimavit. » Patet id quoque ex bulla Innocentii de a. 1140 (97) ad hunc ipsum Albertum Pomeranorum episcopum : statuimus « ut in civitate Wollinensi in ecclesia B. Alberti episcopalis sedes perpetuis temporibus habeatur. » Et ipse Adelbertus se primum Pomeranorum apostolum scribit in litteris a. 1153 datis (98). « Ex quo, ait, primum gens Pomeranorum devoto studio domini Bolizlai gloriosi Polonorum ducis ac prædicatione Ottonis venerandi Babenbergensis episcopi fidem Christi ac baptismum suscepti sub principe eorum Wartizlavo, communis eorumdem principum electo et domini papæ Innocentii consecratio me quanvis indignum primum Pomeraniæ præfecit episcopum sub apostolicæ confirmationis testato. »

XLIX. Wollino seu Julina digressi novi apostoli Dardonam ibi in honorem S. crucis insignem basilicam construxerunt et baptizatis incolis Colobre-

A gam seu Colbergam super littus maris sitam pervenerunt, ubi conversionis negotium cunctantius non nihil processit, quod civium plerique urbis maritimæ negotiandi causa abessent, ac cæteri in eorum absentia nihil in religione mutandum censerent. Crebris tamen Ottonis exhortationibus moti et ipsi suscepto baptismum Ecclesiæ sunt aggregati, fundato ibi pariter altari et sanctuario. Ilinc unius diei itinere progressi ad Belgradiam seu Belegardiam castrum, metam ibi sacræ suæ expeditionis etiam hujus loci conversione posuerunt.

Otto igitur, ut tempore paschali an. 1125 ad Ecclesiam suam Bambergensem reverti posset, antequam e Pomerania discederet, singula adhuc loca in reditu lustrare voluit, ut quæ forte primo labori defuissent secundis curis suppleret aut perficeret. Et vero maximo suo gaudio ecclesias, quas primo rudes et imperfectas reliquerat, jam interim consummatas reperit ope sacerdotum, quos ubique constituerat; quas etiam consecravit, et fidelibus recens conversis confirmationis sacramentum impertivit. Id quoque ingenti ei solatio accidit, quod plures adhuc, qui in primo ejus adventu peregre aberant, salutari unda cæteris aggregare potuerit.

L. Priusquam autem neophytis suis valediceret, quædam disciplinæ morumque capita litteris consignata reliquit, ut testatur Urspergensis ad a. 1125 ex quo illa hæc apponimus, quia exinde Ecclesiæ hujus temporis disciplina et gentis mores optime cognoscuntur, quæ partim etiam refert Sefridus.

C Itaque Pomeranis « conversis et baptizatis ecclesias construxit Otto et consecravit; et hæc secundum SS. Patrum instituta eos servare docuit. Scilicet ut feria sexta abstinerent a carne et lacte more cæterorum Christianorum. » Ergo lacticia æque ac carnes tunc erant prohibita in diebus abstinentiæ, quibus tamen Sabbatum necdum accensebatur. « Dominica die vacent ab omni opere malo, et ad ecclesiam divinum officium audituri veniant, ibique orationibus studiose insistant. » Opus malum hic tam de opere servili prohibito, quam de quocunque peccaminoso saltem publico intelligi potest. « Solemnitas Sanctorum cum vigiliis, vel secundum quod eis indicatum fuerit, cum omni diligentia observent. »

D Festa ab eis observanda hæc recenset Sefridus in vita, de Incarnatione, de Nativitate, Circumcisione, Apparitione, Præsentatione, Baptismate, Transfiguratione, Passione et Resurrectione atque Ascensione, de Adventu Spiritus S., de vigiliis et natalitiis apostolorum et aliorum martyrum et sanctorum. « Sacrosanctam Quadragesimam jejuniis, vigiliis, elemosynis et orationibus diligentissime observare studeant : » quibus Sefridus etiam Quatuor Tempora addit.

Quæ sequuntur, in Sefrido omissa, ritus baptismi tunc temporis usitatos concernunt. Infantes suos in Sabbato sancto Paschæ et Pentecostes cum

(97) Dregeri cod. diplom. Pom., p. 1.

(98) Loc. cit., p. 3.

candelis et cappis, quæ dicitur vestis candida, et a patris comitantibus ad baptismum deferant, eosque ve te innocentie indutos per singulos dies usque in octavam diem ejusdem diei Sabbati ad ecclesiam deferant, et celebrationi divini officii interesse satagant. « Hoc etiam districta redargutione prohibuit, ne filias suas necarent, quod nefas maxime inter eos vigeat : » ne etiam filios suos aut filias suas ad baptismum teneant, sed sibi patrios quærant, patris etiam fidem et amicitiam ut carnalibus parentibus servant. « Interdixit etiam, ne quis comatrem suam ducat in uxorem, neque propriam cognatam suam usque in sextam et septimam generationem. » En gradus cognationis carnalis et spiritualis. « Unusquisque contentus sit una uxore. »

Sequentia ad paganos Pomeranorum ritus spectant: « Ne sepeliant mortuos Christianos inter paganos in silvis aut in campis, sed in cæmeteriis, sicut mos est omnium Christianorum. Ne fustes ad sepulcra eorum ponant. Omnem ritum et pravitatem paganam abjiciant; domos idolorum non construant; pythonyssas non adeant; sortilegi non sint. » His quædam addit ex primitivæ Ecclesiæ more desumpta, eodem tamen ex fine nunc Pomeranis ad tempus inculcata, quo gentibus recens conversis per apostolos imposita, quorum adeo decretum in concilio Hierosolymitano necdum sæculo XII plene exoleverat. Sequitur enim: « Ne quid immundum comedant, non morticinum, non suffocatum, neque idolothytum, neque sanguinem animalium. Ne committant paganus, nec cibum aut potum cum ei aut in vasculis eorum sumant, ne in his omnibus consuetudinem paganam repetant. »

« Injuxit etiam eis, ut, dum sani sunt, veniant ad sacerdotes Ecclesiæ, ut constentur peccata sua: in infirmitate autem sua vocent presbyteros ad se, ut constentur peccata sua, et corpus Domini accipiant. Instituit etiam, ut de perjuriis, de adulteriis, de homicidiis, et de cæteris criminalibus secundum canonum instituta pœnitentiam agant, et in omni Christiana religione et observatione obedientes sint. » Testantur hæc de usitata tum adhuc Ecclesiæ circa pœnitentes disciplina. Demum « mulieres post partum ad ecclesiam veniant, et benedictionem a sacerdote, sicut mos est, accipiant. » Recitat dein Urspergensis nomina civitatum, in quibus prædicavit Otto, perperam tamen in editis expressa: Piriz, Stetin, Vulingumen, i. e. Wolin, Camin, Colberch, Belgrado, Lubingresch seu Lubin et Gresch sive Gradiz.

LI. Facile vero quis hic videt, potissima tantum ecclesiasticæ disciplinæ capita pro Pomeranis esse conscripta, non ipsam dogmaticam doctrinam, quam in libris ab eo haud dubie relictis legere poterant, non item priora. Doctrinam quoque de sacramentis eis valedicens sermone primum, dein et brevi scripto commendavit. Haec refert Sefridus et ex eo

Harzheim (99), unde nos notabilia excerptimus. « Discessurus a vobis trado vobis, quæ tradita sunt nobis a Domino, arham fidei sanctæ inter vos et Deum, septem scilicet sacramenta Ecclesiæ quasi septem significativa dona Spiritus sancti, quibus intendendo in laboribus et certamine hujus vitæ non deficere, sed proficere vestra possit Ecclesia, suosque defectus relicere. Videte ergo et tenete, ut sciatis diligenter enumerare quæ tradimus vobis discedentes a vobis. »

Enumerat postea illa sacramenta alio nonnihil ordine, baptismum, quem « tempore opportuno, scilicet in Sabbato sancto Paschæ ac Pentecostes » conferri præcipit. De sacramento confirmationis seu unctione chrismatismatis in fronte monet, illud « non usque in senectam differendum » esse, « ut quidam putant, sed in ipsius adolescentiæ fervore percipiendum, quia illa ætas magis obnoxia est tentationibus. » Tertio loco ponit unctionem infirmorum ab omni Christiano in agone mortis desiderandam et percipiendam. Quartum dicit sacramentum eucharistiæ, ad quod sumendum frequenter missas celebrari jubet. « Oportet tamen, » addit, « et vos ipsos ter vel quater in anno, si amplius fieri non potest, et confessionem facere atque ipsi sacramento communicare. » De quinto seu pœnitentia nil aliud speciale monet; « quinque autem hæc sacramenta quasi generalia sunt et omni Christiano necessaria: » reliqua autem duo particularia, pro certo tantum hominum statu instituta et cuius libera; sextum nempe seu conjugium, ac septimum seu ordines sacri. Præprimis hic uxorum pluralitatem genti huic usitam prohibet. « Si quis ergo in vobis est, » inquit, « qui plures habuerit uxores ante baptismum, nunc unam de illis, quæ sibi magis placet, eligat, dimissisque aliis hanc solam habeat ritu Christiano. » Ad sacramentum ordinis, « qui moribus ac scientia magis idonei sunt, invitandi potius quam trahendi. » Unde eos adhortatur, ut de liberis suis ad clericatum tradant « liberalibus studiis prius diligenter instructos, » ut ipsi per se, sicut aliæ gentes, de lingua sua Latinitatis conscios possint habere clericos et sacerdotes.

Sermonem suum ita tandem concludit: « Quapropter omni honore ac reverentia eadem sacramenta servate diligenter et veneramini: docete ea filios vestros, ut memoriter teneant et diligenter observent in omnes generationes. Ecce habetis ecclesiam, habetis sacerdotem, de his omnibus et quæcunque sunt necessaria vobis, abundantius vos instruere scientem. Ipsum ergo sicut me audietis, honorantes et amantes eum, et quæcunque vobis dixerit facientes. Et nunc ego vado, iterum cito reversurus ad vos. Valet in Domino, dilectissimi. »

LII. Igitur Otto a dilectis suis neophytis non sine lacrymis ægre avulsus, adhuc mense Februario anni 1125 in Poloniam rediit, ingenti gaudio a Bo-

leslao duce exceptus, atque magnifice donatus splendissimo cum comitatu in Bohemiam reductus. Ibi Uladislauum duce[m] pene jam in extremis agentem reperit, eumque ad pacem cum Sobieslao fratre suo exsule et paulo post successore persuasit. Vel unicum hoc factum Ottonis reditum ad annum 1125 extra omne dubium ponit; Uladislauus enim paulo post die 12 April. hujus anni defunctus est. Otto autem omnis moræ impatiens Bambergam contendit, per Cladubriam monasterium, ubi priore anno transiens ecclesiam dedicaverat, suam diocæsim ingressus. Reditum hunc paucis describit Ebo alter ejus biographus: « tandem unnes peregrinationis suæ egressus » ad monasterium « Michilvet venit » feria tertia majoris hebdomadæ seu d. 24 Martii, ubi « occurrentibus sibi multis de clero et populo Bambergensi cœnam Dominicam celebravit. » Ea occasione, ut videtur, eidem monasterio donationem a Carolo de Smaleuohe banni obligatione stabilivit, sigillique sui impressione munivit « ipsa die, qua ipsum per se corpus ih̄us inibi sepulturæ tradidit, » ut ex ejus archivo liquet (100). Inde autem discedens « Sabbato sancto Paschæ Turstatt » seu Teuerstatt S. Jacobi ecclesiam in suburbio Bambergensi « adiit, sed ea die urbem intrare distulit. Mane ergo primo resurrectionis Dominicæ (101) Bambergensem Ecclesiam geminata excepit lætitia tam jucunditate paschalis festi, quam etiam adventu pii Ottonis illustrata. Convenit etiam tota civitas novum nostri temporis apostolum excipiens. » — « Sic infinito stipatus agmine processit ad ecclesiam, quibus ille verbum Dei solita eructans dulcedine, Pomeraniam Christi legibus subjugatam annuntiabat, et cunctorum affectus ad considerandam divinæ pietatis gratiam accendebat. » Inter tantos tamen lætitiæ applausus non deerat pio pastori commiserationis dolor de incendio, quod Bambergensis civitas in ejus absentia perpessa est a. 1124, d. 28 Aug. qua festiuitas S. Hermetis M. agebatur, « cujus pretioso corpore locus ipse in primordio per fundatorem suum B. Henricum nobiliter est insignitus.

LIII. Quæ porro gesserit sanctus præsul post suum in diocæsim reditum, paucis recensuit Sefridus. « Omnia, quæ dudum inchoaverat cœnobiorum et ecclesiarum septa, quantocius consummare accelerabat, ne si quid in his neglectum foret, subtractum de mercede sua postea doleret. » Huc spectat charta Ottonis « data et confirmata anno Dom. Incarnationis 1126, indict. xiv, (102) xii Kalenj. Junii, feria iii, in synodo Babenbergensi in præsentia cleri et populi (103). » In illa proficitur Otto, « se cellam S. Fidis » in occidentali parte montis B. Michaelis a se constructam, cum omnibus appendiciis suis cœnobio S. Michaelis donasse ea conditione, ut septem fratres

A et duo conversi ex eodem cœnobio ibi habitent, « qui in eadem cella quotidianas circa divinum obsequium excubias agant, et propriis utilitatibus tam foris quam intra serviant. » Illis etiam abbas Hermannus in circuitu Cellæ triginta jugera ad faciendos hortos et pomaria contulit; uti et episcopus diversa prædia cum « hospitali S. Gertrudis » ex altera parte fluminis; quorum advocatias variis advocatis commisit, scilicet « Gebehardo comiti de Sulzbach, Bertolfo comiti de Blassenberg, Botoni comiti de Gichen, Poponi comiti, Hermanno de Bamberg, Rapotoni comiti » et aliis, et quidem hoc pacto, « ut per semetipsos sine subadvocatis eas administrarent, placitum vero cum colonis nequaquam ponant, nisi aut de percussura, aut de furto, aut de irrupto agrorum limite, vel certe si adversantur (104) a præposito vel priore. Quinque dies in anno quilibet rusticus suo operatur advocato. » Subscribuntur inter alios « Eberhardus præpositus et Egilbertus decanus. »

B Henrico V imp. ad an. 1125, d. 23 Martii mortui ac Spiræ sepulto, Adalbertus Moguntinus alique episcopi ac principes datis ad Ottonem nostrum litteris illum ad curiam in festo B. Bartholomæi apud Moguntiam pro eligendo novo rege celebrandam invitarunt (105). Eum tamen electioni Lotharii regis d. 30 Aug. interfuisse haud lego. Alia adhuc ejusdem Moguntini exstat epistola (106), qua Ottonem post mortem Ruggeri Herbipolensis episcopi pro substituendo successore ad synodum invitat; id quod ad annum 1125 specare alibi (107) ostendimus: nec tamen ibidem comparuisse videtur,

C Ad quem porro annum pertineat Ottonis Halberstadiensis episcopi ad nostrum epistola (108), qua ei miserum suum statum conqueritur, ejusque auxilium implorat, haud facile statuerim. Data ea est post proximam expeditionem, in qua ob honorem regni et Ecclesiæ diligentius cæteris laboraverit. Id de infausta Lotharii regis expeditione contra Sobieslauum Bohemiæ duce[m] mense Februario a. 1126 suscepta intelligendum existimo, in qua Saxones magno numero interfuere, ut refert Annalista Saxo et annales Hildesienses. Hæc itaque epistola ad eundem annum consignanda videtur, quod etiam ejus epilogus persuadet. « Proinde rogamus, quatenus litteras vestras ad metropolitanum dirigatis, et ut in causa nostra diligens esse velit causa vestri, efflagitetis. Rogamus quoque, ut ubicunque concilium pro hujus rei discussione convocetur, vos adesse velit. Necdum igitur hac de causa synodus quædam habebantur, quæ primum a. 1129 Moguntia fuit decisa, reverso jam altera vice Ottone e Pomerania.

LIV. Anxia hucusque Ottonem nostrum sollicitudo tenebat de novella sua in Pomerania plantatione. Hæc eo magis necessaria erat, quod inaudierat,

(100) Cod. prob., n. LXXXI.

(101) D. 29 Mart. a. 1125.

(102) L. iv.

(103) Ludwig script. Bamb., p. 1122.

(104) F., accersiantur.

(105) Cod. prob., n. LXXXII.

(106) Harzheim concil. Germ. t. III, p. 298.

(107) Episc. Wirceb., p. 61.

(108) Lu. wig Script., p. 824.

Stetinenses et Julinenses sacrificolorum suorum suavis ad avitas superstitiones rediisse, Christum simul et idola colentes, quod fuse enarrat Ebbo. Secundam adeo profectiorem in Pomeraniam necessariam duxit, de qua ita scribit Sefridus: « Post hæc triennio domi detentus Otto, post quadriennium, quamvis multis domi teneretur negotiis, ipse tamen amore novellæ colonix suæ flagrans, omnibus postpositis illam revisere aggreditur. » Dubium inde scriptoribus motum, quo anno alterum hoc in Pomeraniam iter sit institutum, plerisque in annum 1128 consentientibus. Nos annum 1127 præferendum censemus, ducti rationibus partim in ipsa narratione occurrentibus, partim postea referendis. Triennium itaque a Sefrido memoratum de incepto tantum intelligimus, a reditu nempe a. 1125, d. 29 April. usque ad 31 Mart. 1127. Quadriennium vero ab incepto primo itinere d. 25 April. a. 1124 meliorem auctores conciliandi viam doctoribus relinquentes.

« Igitur electus Dei pontifex, ut scribit Ebbo, » audiens inimicum bono semini zizania superseminasse, petita benedictione a domino apostolico Honorio II et serenissimo rege Lothario barbarorum fines rursus adire disposuit. Preparatis itaque viæ necessariis, pluribus etiam ministris et cooperantibus assumptis, in Cœna Domini sacratissima (109) post confectionem chris-matis et missarum solemniam devote peracta, jejunos et sandaliis, sicut altari assistentat, ornatus elato crucis vexillo iter prædicationis arripuit. » Nolim hic recensere quæ porro acta memorant in hoc itinere, quod hac vice, ne Bohemix et Polonix duobus denuo molestus esset, per Saxoniam et marchiam Brandenburgicam disposuit, et apud Hallam navis victualibus onerans, per Albam flumen in Havelam perlapsus Leuitix usque littora adductus est. Ibi cuncta sua quadraginta curribus imponens Timinam, hodie Demmin, civitatem Pomeranix transportavit. Ibi Wortislaum ducem a Luitiorum expugnatione reversum reperit, a quo pro veteri amicitia susceptus, res suas navigio impositas tridui itinere Uznoimam, nunc Usedom præmisit, ipse pedestri itinere ducem illuc subsequutus.

LV. Hoc in loco interim sacerdotes ab Ottone prima vice relictos jam magna ex parte converterant. Dux vero sancti præsulis monitu regionis totius primoribus generalem conventum ad proximam Pentecosten d. 22 Maii Uznoimam indixit, et adducto secum illuc episcopo fere omnes ad recipiendam ejus prædicationem et fidem elegantiori oratione persuasit: unde etiam perorantem sibi episcopum tranquille audierunt. Lætum hujus conventus exitum ita describit Sefridus: « Quosdam jam dudum Christianos, sed errore paganismi denuo inquinatos, præsentis sermone ad compunctionem et validam cordis contritionem emollitis, cum magno fructu aspicientium per manus impositionem Ecclesix reconciliavit; alios autem certatim se offerentes, cate-

chizatos ac pro tempore instructos baptizavit, et totam illam hebdomadam doctrinæ sacriscque operibus instabat gaudio ingenti, adeo ut vere Spiritus sancti præsentiam illic adesse certissime constaret. Itaque concilium hoc non antea solutum est, quam principes ipsi et omnes, qui cum eis advennerant, baptismi sacramenta percepissent. »

Substitit illi adhuc cum duce episcopus, ac duos ante se presbyteros Udalricum et Albinum præmisit Hologastum seu Wolgastum, viam Evangelio paraturos. Illuc jam in prima sua prædicatione penetrare volebat Otto, uti et in reliquis adhuc tres civitates cum vicis et insulis earum, Uznoimam, Gozgangiam et Timinam. Wolgastum itaque venientes prædicti sacerdotes, benigne quidem a præfecti conjuge sunt excepti, sed ab incolis mox ad necem quæsi, quam nec effugissent, nisi superveniens dux cum episcopo tumultum sedasset, eique publice loquendi facultatem impetrasset. Erat tunc animorum mira mutatio: nam « tandiu mansit in loco illo disputans et suadens de regno Dei, quousque omnis populus fidei sacramenta percipiens fana sua destrueret, et ecclesix sanctuarium cum altari præpararet: quod episcopus consecrans Joannem presbyterum eis ordinavit, et ut reliquam basilicæ formam post suum discessum promoveret, admonuit. »

LVI. Wolgasto digressus Otto sine Wortislauro duce Gozgangiam seu Gozgviam pervenit, oppidum tunc cum castro, nunc vicum ad Panim fluvium Gutzkow nuncupatum. Incolæ opera præprimis Mizlai loci domini, quem nuper Usedomi baptizaverat, faciles quidem aures præbuere, metuebant autem fano suo, quod insigne recens magnis sumptibus exstruxerant. Ab episcopo autem demum persuasi, ipsi suis manibus delubrum cum simulacris demoliti sunt, et paulo post baptizati. Ut vero eos de anisso fano consolaretur, basilicam ibidem construxit, et nonnihil absolutam solemniter dedicavit.

Interim maxima in populo fiebat perturbatio, quod Boleslaus Polonix dux cum infesto exercitu Pomeranix finibus immineret, eorum perfidiam et a fide defectionem graviter ulturus. Unicum hic in sancto episcopo perfugium erat, qui eorum rogatu assumptis secum clericis et gentis legatis duci obvium se dedit, eique ægre tandem persuasit, ut firmatis denuo prioribus sacramentis et pace reddita ad sua rediret. Quo ipso magis in fide firmati sunt, et eam rursus amplectendam, quam partim abjecerant partim paganis superstitionibus vitiaverant, animati Stetinenses et Julinenses. Ad hos igitur profectus Otto, quamvis non sine magno vitæ discrimine, ingenti labore, pluribus miraculis, et Witsaci civis opulenti, qui a Danis captus insigni miraculo per Ottonem liberatus fuerat, impigra apud concives opera Stetinenses primo, dein et Julinenses ad ejuratam religionem reduxit, ac semidirutam ab ipsis S. Adalberti ecclesiam suis sumptibus reparari curavit

Quo autem tempore hæc contigerint, palam fit ex A narratione Sefridi de rustico divinitus punito, qui in agro cum uxore sua fruges metebat in festo Assumptionis B. Mariæ, quæ erat feria secunda. Hic a prætereunte Ottonis sacerdote monitus, ut cessaret, et festo honorem haberet, reposuit. « Hæc propter Dominicam non licuit operari, et iterum hodie vacare debemus. Quæ est hæc doctrina, quæ homines a rebus necessariis bonis jubet cessare? quando ergo collectas videbimus fruges nostras? » Vel sola hæc nota secundæ hujus Pomeranicæ expeditionis epocham determinat, annum nempe 1127 quo festum Assumptionis in secunda feria evenit.

LVII. His in Pomerania pro fide gestis, etiam ad Rutheros seu Rugianos pergere constituit: quos tamen cum sub Danorum archiepiscopi jure esse rescivit, alienæ messi se immittere noluit. Domum igitur redire parabat, minis etiam ac litteris evocatus: « Lotharius enim rex, ut scribit Ebbo, cæterique principes diurnam beati viri ægre ferentes absentiam, utpote qui consiliis et piis artibus præcæteris tunc temporis regnum nobilitate consueverat, præcipiendo simul et petendo mandant, ut se quantocius expediret, et Babenbergensem Ecclesiam desiderato suo reditu recrearet. » Quinimo rex jurejurando affirmaverat, se res ejus in suum redacturum dominium, nisi quamprimum rediret (110). His minis accessere Wigandi abbatis Tharisiensis litteræ (111), quibus eum summopere ad reditum hortabatur, etiam ad Ecclesiæ suæ damna præcavenda C necessarium, unde et illi circa festum S. Mauritii in Saxoniam usque obvius processerat.

His igitur « legationibus contraire non valens » Pomeranorum apostolus, « visitatis circa circum fidelibus et in fide confirmatis, Christo, cui crederant, eos commendans, iter cum suis aggressus est. Cumque emenso itinere in Poloniam venisset, dux Boleslaus antiquus suæ familiaritatis custos solita eum benignitate excipiens tanta mellifluæ doctrinæ ejus intendebat aviditate, ut evolutis octo diebus vix dilecto patri licentiam abeundi indulgeret. Tandem longo peregrinationis hujus labore consummato, in vigilia S. Thomæ apostoli Otto Deo dignus episcopus et Pomeranorum apostolus Ecclesiam suam desiderabili adventu lætificans, omni D utriusque professionis et sexus plebe in unum concurrente summa cum jucunditate et spirituali gaudio pater a filiis suscipitur. » Duravit autem altera hæc sacra expeditio a die 31 Martii usque ad 20 Dec. a. 1127 cui potius, ut vidimus, illiganda est, quam sequenti anno, quo plerumque domi erat.

LVIII. Ex superius citata Wigandi abbatis ad Ottonem epistola quædam adhuc referre juvat, quæ Germaniæ ac præcipue diœcesis Babenbergensis statum concernunt. « Nolumus vos ignorare, scribit, quia ex quo recessistis, semper imminere nobis

dies angustiarum et tribulationis. Tyrannus enim Conradus toto pene anno in castro Nurenbergensi moratus bona episcopatus sibi vicina devastavit, de redditibus vestris frumentum ex parte abstulit, censum sibi persolvi statuit, villicum de Rustall his captivatum omnibus rebus suis dispoliavit. Insuper urbem Babenberg callida machinatione, ut fertur, apprehendere studuit; sed, Deo gratias, iniquitas ejus nequaquam prævaluit. Ego enim et Conradus custos de dispensatione nobis credita solliciti præsidia et custodes cum cæteris fidelibus vestris deputavimus, militibus prout opus erat stipendia erogavimus, reliqua omnia, quæ commisitistis, diligenter procuravimus. »

Conradus iste frater erat Friderici de Hohenstaufen ducis Sueviæ, qui ob matrem suam Agnetem Henrici V imp. sororem propinquius jus ad regnum se habere arbitratus, contra Lotharium regem rebellis anno 1127 regium nomen principibus quibusdam sibi faventibus assumpsit, a rege post Pentecosten in castro Nurenberg frustra obsessus, ac demum in conventu Wirceburgensi in Natali Domini a tribus archiepiscopis anathemate percussus est. Hanc sententiam Ottoni jam tum reverso Adalbertus Moguntinus per litteras indicavit (112). Quorsum autem sequentia dictæ epistolæ spectent, haud facile dixerim: « Inter Hermannum et Fridericum maxima guerra habetur, insidiæ diversæ altrinsecus tenduntur, rapinæ rapinis, incendia incendiis redduntur: inter quæ villa subjacens Lapidi Botonis cum ecclesiâ combusta est. Fridericus quadam nocte munitionem Niestein cum militibus suis clam ingressus viriliter agere cœpit. Sed qui in arce erant, missis jaculis et jactis lapidibus unum de suis occiderunt, plures vulneraverunt, sicque infecto negotio vix cum suis omnibus evasit. Præterea per totam provinciam multa mala grassantur, rapinis, incendiis omnia vastantur. »

LIX. Ad annum 1128 pertinent litteræ Conradi archiepiscopi Salisburgensis ad Ottonem episcopum et canonicos Bambergenses de eorum decano in patriarcham Aquileiensem electo, de quibus infra in Egilberto agemus. Eodem anno Lotharius rex Natalem B. Virginis Bambergæ egit, ubi Scampachiun vicum a S. Henrico imperatore cum decimis et possessionibus Ecclesiæ huic attributum, a se autem instauratum amplissimo firmavit privilegio, dat. xv Kal. Sept., indict. vi, anno regni sui tertio Babenbergæ.

Mortuo ad a. 1130 Honorio II papa in successoris electione schisma exortum est; unde Innocentius II legatos ad regem in Germaniam misit, qui ob eam causam mense Octobri concilium Herbipolim indixit, ad quod papæ legati Ottonem his litteris invitarunt: « Inter principes fraternitatem vestram primam ant inter primos pro servitio Ecclesiæ ad curiam festi-

(110) Vid. Goldast constit. imperial., t. I, p. 260.

(111) Cod. prob., n. LXXXV.

(112) Harzheim concil. Germ. t. III, p. 305.

nasse credidimus, quippe quem inter reliquos episcopos regni Teutonici mater nostra Romana Ecclesia quadam prerogativa dilexit, et tanquam specialem filium creans propriis manibus benedixit. Rogamus itaque dilectionem vestram, et in ea fide et devotione, quam matri vestrae Romanae Ecclesiae debetis, mandamus ut omni occasione et excusatione remota quantocius ad nos veniatis, et in causa Ecclesiae tanquam fidelis et catholicus nobis assistendo legationem domini papae cum litteris suis una cum aliis fratribus recipiatis et obaudiatis. »

Nec tamen ibi ab initio saltem adfuisse videtur Otto, morbo praepeditus, ut patet ex ipsius Lotharii regis ad eum litteris (113): « Propter instans et valde necessarium Ecclesiae et regni negotium Wirtzhurch gratia Spiritus sancti tractandum, de infirmitate tua, quae adventum tuum ad nos tardavit, dolemus, quia prudentiae tuae discretione ac consilio ad opus Ecclesiae et regni potissimum nunc indigemus. Verum quia virtus in infirmitate perficitur, in charitate, quam Ecclesiae, pro qua Dei gratia semper devote laborasti, debes, commonemus te et quam intime rogamus, ut si alio vehiculo non possis, navigio saltem ad nos et ad conventum venerabilium confratrum et coepiscoporum tuorum Wirtzburch una nobiscum adventum tuum desiderabilem praestolantium venire properes. Vale. » Similis fere tenoris est Conradi Salisburgensis ad eum epistola (114). « Miramur et satis dolemus vestram non adesse praesentiam, cum in hoc negotio nemo posset nobis esse magis necessarius. Obnixae itaque dignitatem vestram monemus et rogamus ut, remota penitus omni occasione vel excusatione, adhuc tentetis venire, scientes omnes principes desiderare praesentiam vestram et exspectare. » Satis haec ostendunt, quantae auctoritatis et existimationis apud summos etiam Germaniae principes ob suam prudentiam extiterit sanctus hic praesul.

LX. Hoc ipso anno 1130 Non. April., indict. viii regni sui v Babenbergae ad S. Andream in rotundo sacello Lotharius rex dato diplomate vicum Staffelstein in Radenzgau turribus et mœnibus cinxit, ac mercatu certisque privilegiis instructum per manus Reginbodonis comitis de Giech Ecclesiae Bambergensi obtulit. Otto autem episcopus, teste Hofmanno, ineu te eodem anno S. Michaelis caenobium amplificare aggressus, paradisum et vicinum hospitium ad usum eorum construxit, qui illuc negotiorum causa divertent. His sacellum B. Virginis, et oratoria S. Bartholomaei et S. Oswaldi adjunxit, quae omnia magnifice exornavit, variis paramentis sacris instruxit, locumque sibi in sepulturam elegit.

LXI. Ad annum 1131 insigne Ottonis factum legitur apud unicum continuatorem Cosinae Pragensis,

(113) Cod. prob., n. LXXXVIII.

(114) Hansiz Germ. Sacr. t. II, p. 229.

(115) Eccar. l. corp. hist., t. II, p. 370.

(116) Vid. Gallies Annal. eccles. Germ., t. VI, p. 1,

A dignum proin, quod hic caeteris ejus gestis inseratur, Meinhardus Pragensis episcopus in peregrinatione Hierosolymitana absens apud Sobieslaum Bohemiae ducem conjurationis in eum confatae reus agebatur. Hic Pragam redux et talia audiens ac veritus, ne inimicorum suorum machinationibus sede sua deturbaretur, ab Ottone, quem ex primo in Pomeraniam itinere sibi amicissimum habuit, per litteras consilium et auxilium expetiit. Praestitit Otto quod petebatur, et scripta ad eum epistola (115) consilium dedit, ut se de objectis in sua Ecclesia apud ducem et principes terrae purgare satagat. Meinhardo igitur duci ad omnia judicia subeunda paratum se offerente, hujus jussu missi duo ecclesiastici viri causae arbitrium ad Adalbertum Moguntinum et Ottonem Bambergensem detulerunt. B Causa ab illis discussa, et episcopi innocentia probata, legati in Bohemiam sunt remissi, comitante eos Ottone nostro. « Ibi iv Kal. Octobris an. 1131 praesul Bambergensis et antistes Olamucensis cum septem Bohemiensibus abbatibus, astante duce Sobieslao cum populo et clero Meginardum Pragensis Ecclesiae episcopum ab omni culpa, quae sibi prius illata fuerat, per depositionem stolarum suarum expurgaverunt, profiteundo videlicet, Meginardum episcopum nihil adversi duci Sobieslao cogitasse. Haec stolarum depositio solemniter ea aetate ecclesiasticorum juramenti ritus erat, quo clerus se indignum sacrorum ordinum munere, ipsisque privandum declarabat, nisi veritatem ediceret. Facile vero crediderim, Ottoni hunc honorem delatum fuisse a duce Sobieslao, quod ejus potissimum opera cum Uiadislao fratre suo reconciliatus fuerit, dum in primo suo e Pomerania reditu an. 1125 Pragam pervenerat, ut superius jam probavimus ex vitae scriptoribus, qui etsi ultimi hujus facti non meminierint, illud tamen ob scriptoris nostri sinceritatem extra dubium est (116).

LXII. Anno insequente 1132 « Locum Lancheim, ut porro refert biographus, a tribus fratribus Hermanno, Wolframmo et Gundelocho ministerialibus S. Georgii sibi suaeque ecclesiae traditum, in nomen abbatiae provexit, et beatissimae virgini Mariae dicavit, tribuens eidem loco praedia in usus fratrum Deo inibi servientium profutura ». quae recenset et confirmat Ottonis successor, Egilbertus an. 1142 (117).

Hoc item anno 1132 aliud Cisterciensium caenobium condidit in diocesi Eichstettensi, Heilsbrunn seu fons salutis dictum, cujus foundationis litteras hoc anno Bambergae datas recitat Hocker (118), unde sequentia notamus. Praedium Heilsbrunne coemit ab Adelberto comite ejusque fratre Conrado ac tribus eorum sororibus, quod per manus Adalberonis de Tagstetten Ecclesiae suae Bambergensi

p. 328 et Dobner Annal. Hagec., t. VI, p. 217 et seqq.

(117) Cod. prob., n. xcviij.

(118) Cod. prob., n. LXXXIX.

obtulit, ibique in honorem B. Virginis monasterium et ecclesiam erexit atque abbatem instituit, cui per manus Wignandi de Beerbach prædium apud Adelsdorf pretio comparatum, item Witramsdorf, Erlebe, Oberendorf, Velsendorf, et Peccemannesdorf tradidit eique non alium quam Bambergensis Ecclesiæ advocatum constituit. Testes erant Adelbero de Tagstetten, Adelbertus de Dachsbach, Fridericus de Hergoldispach, alique plures; de canonicis vero Egilbertus decanus.

Annus 1153 aiterius monasterii dedicatione nobilitatus est, Biburgi scilicet in Bavaria et diocæsi Ratisbonensi, de quo ita Hundius (119): « Anno 1125 Conradus. Ergo et Bertha de Birburg consilio et auxilio S. Ottonis episcopi Bambergensis » de suo patrimonio Benedictinis viris et feminis cœnobium ædificare cœperunt, et octavo anno compleverunt, hoc est anno 1133, quo etiam in die Simonis et Judæ D. Otto Bambergensis episcopus et Henricus pontifex Ratisbonensis templum Biburgense consecrarunt. Innocentius II comprobavit hanc fundationem et diplomate confirmavit. « Datum, id est VII Id. Jan. an. 1139 (120), ubi testatur religionem secundum B. Benedicti Regulam « per studium atque industriam Ottonis Bambergensis episcopi » ibi institutam esse; « quascunque præterea possessiones, quæcunque bona idem frater noster Otto episcopus præfato monasterio B. Mariæ Biburgensis consensu fratrum Babenbergensium contulit illibata permaneant. » In bulla Alexandri III an. 1177 statuitur, ut abbas « cum consilio et auxilio Babenbergensis episcopi » advocatum eligat, et inutilem removeat, aditentibus « episcopo Babenbergensi ratione fundi, » et Ratisbonensi ratione diocæsis: quod item in diplomate Friderici I imp. an. 1177 legitur; unde monasterium hoc feudum Bambergense fuisse constat.

LXIII. Anno 1135 Lotharius imp. XVI Kal. April. celebrem Bambergæ conventum egit, ubi Fridericus Sueviæ dux eidem reconciliatus est (121). Ibi Cæsar diploma dedit pro monasterio Mallerstorf, etiam ab Ottone Bambergensi subscriptum. Legitur illud in monumentis Boicis (122), uti et ejus confirmatio dictæ fundationis an. 1129 Mallerstorf Bavariæ monasterium biographi inter illa referunt, quæ a S. Ottone fundata sint aut restaurata, cujus tamen operam huic fundationi impensam in chartis saltem haud reperio. Primam huc monachorum coloniam sub primo abbate Burkardo e S. Michaelis Bambergæ cœnobio an. 1109 fuisse tractam, ipsi academici Boici suspicantur. Nexum autem aliquem huic monasterio cum Bambergensi Ecclesia intercessisse prodit bulla Innocentii an. 1139 d. 7 Jan. vivente adhuc Ottone data, qua Epponi abbati privilegia et possessiones suas confirmat, « salva nimirum justi-

tia et reverentia Bambergensis Ecclesiæ, cui idem cœnobium cum suis pertinentiis tuo studio ac petitione constat esse delegatum atque subjectum (123).

Hoc quoque a. 1135 ut saltem Hoffmannus asserit, Lotharius imp. Ecclesiæ Babenbergensi privilegium dedit, quo regium tributum quatuor gentis Henetæ seu Venetæ provinciis relaxavit, et permittente Alberto Urso marchione Brandenburgensi, in cujus marchiæ finibus eadem provinciæ inclusæ erant, Ottoni episcopo beneficii loco attribuit; dignum existimans, ut qui in destruenda idololatria et convertenda Slavorum barbarie primus in ea vicinia laboraverat, in terris adhuc aliquem laboris fructum perciperet. Produxisset modo asserti sui tabulas. Illoc item anno Godeboldus comes de Henneberg cœnobium Vesseram ad altare B. Petri in Bamberg tradidit (124).

LXIV. Nullibi etiam reperio acta aut mentionem saltem synodi, quam solus iterum Hoffmannus ad a. 1136 recitat. « Otto frequentem omnium diocæsesuæ clericorum et provincialium conventum Babenbergam advocavit, et mentione de formando Ecclesiæ et reipublicæ statu illata, labentem monachorum disciplinam coercuit. Ibi sublata veteri Amorbacensium regula, rigidam et religione plenam Hirsaugiensium disciplinam in cœnobio montis archangeli Michaelis instituit, et additis viginti, qui dudum ibi conederant, quinquaginta amplius monachis, et eruditione et pietate conspicuis, in communi eos vitam agere et divinis laudibus insistere præcepit, et, ut cæteros monasteriorum suorum abbates ad pulcherrimi hujus facti imitationem accenderet, ob id eos sub divini numinis obtestatione litteris adhortatus est. » Delitescent adhuc in scriniis hæc acta, aut in eorum recensione aberravit Hoffmannus, qui ad posteriores Ottonis annos retulisse videtur, quæ ad priores spectant. Ex hucusque enim dictis et suo loco dicendis colligitur, ab Ottone in potissimis suis monasteriis jam in eorum exordio nonnisi Hirsaugiensis monachos esse constitutos. In cœnobio quoque S. Michaelis a se reformato an. 1112 Wolframum pariter ex Hirsaugia abbatem ordinavit. Jam tum igitur Hirsaugiensis disciplina ibi fuit introducta, abrogata Amorbacensi, quam primus ejus abbas Batto ante sæculum invexerat. Porro de collapsa celebris alias hujus monasterii disciplina regulari, circa a. 1140 ex Hirsaugia quoque restituta legendus est P. Ignatius Gropp in ejus historia (125).

LXV. Provocat dein Hoffmannus ad litteras S. Ottonis ad monasteriorum suorum abbates, quos ad regularem observantiam exhortatur. Datum istæ nullum præferunt, quod adeo aliunde erendum est. Inscriptæ sunt Wulframo abbati S. Michaelis, Wiggundo Tharisiensi, Baldewino Bauzensi, Egghardo

(119) Metrop. Salisburg. t. II, p. 138.

(120) L. c., p. 141.

(121) Annal. Saxo. ad h. a.

(122) T. XV, p. 266; conf. p. 963.

(123) L. c., p. 271.

(124) Episc. Wirceb., p. 486.

(125) Hist. Amorb., p. 150.

Uraugiensi, Imbriconi Michelveldensi, Walchuno A de Entsdorf, Eriboni de Pruveningen, Friderico de Gengenbach, Eberhardo Scuturense, Ottoni Steinensi, Liugero de Regenstorff, Ingramo de Arnoldstein, et præpositis de Gluniken et Osterhofen (126). In vivis adeo tunc simul agebant memorati abbates, et Bambergensi Ecclesie jam tradita eorum cœnobia et ab Ottone reformata. De monte, S. Michaelis jam diximus, cujus abbas Wolframus d. 22 Oct. a. 1123 obiit, ultra quem igitur annum dictæ litteræ differri haud possunt; imo cum Imbrico Michelfeldensis non nisi biennio ab a. 1119 usque 1121 præfuisse legatur, intra hos annos sunt referendæ: quo tempore jam abbas erat Wigandus et Baldewinus ac Eggehardus. Difficultatem hic faciunt Eribo seu Erbo de Priflingen et Walchunus de Ensdorf, ex quibus primus successit S. Ermenoldo a. 1121, d. 6 Jan. defuncto; alter vero juxta acta domestica primum a. 1123 e nostro D. Blasii monasterio Ensdorfium dimissus est; quod tamen prius fieri debuit, ut cum Imbricone a. 1121 mortuo notari possit. Idem de Ottone Steinensi dicendum. De Ludigero seu Luigero Regnisdorfensi supra ad a. 1121 diximus. Ingramus jam a. 1116 primus abbas in Arnoldstein ordinatus est. Fridericus in Gengenbach a. 1118 abbas factus est, quem Gallia Christiana jam a. 1120, d. 19. Oct. defunctum scribit, quod superioribus repugnat. De tempore Eberhardi Schutterani nil constat. Supersunt in dicta encyclica duæ præposituræ in Osterhoven et Glunicken. De priore tunc adhuc sæcularium, ab anno autem 1127. Norbertinorum canonicorum collegio diximus supra, cui adeo post ædificatam ibi a. 1110 ab Ottone basilicam præpositum fuisse datum ex hoc loco colligitur. Glunick seu Gleinck superioris Austriæ O. S. B. monasterium prope Stiram ab Arnulmo de Glunice et Prunonio filio fundatum; ac circa 1121 Ottoni Bambergensi esse traditum, pluribus probat Aquilinus Cæsar (127), ubi tamen abbas serius aliquantulum institutus fuisse videtur, cum hoc loco præpositus tantum nominetur. Notandum præterea, nullam in hac epistola reperiri mentionem de aliis monasteriis, quæ jam post primum quam secundum e Pomerania reditum adhuc exstruxit, quæ nec etiam in Callisti II bulla a. 1123 memorantur. Haud igitur multum aberravero, si hanc encyclicam ad annum 1121 revocaverim, scriptam adhuc ante dictam Callisti bullam, cum Otto non pontificæ sed episcopalis tantum suæ confirmationis meminerit.

LXVI. Constitutus mortuo Lothario novus rex Conradus Ecclesie Babenbergensi antea infestus, in proxima Pentecoste a. 1138 generalem principum curiam Bambergam indixit, ubi novus archiepisco-

pus Moguntinus Adalbertus II in Sabbato Quatuor Temporum d. 28 Maii sacerdotio initiatus, et sequenti die octavis videlicet Pentecostes ab Ottone ipsius Ecclesie Babergensis antistite episcopum consecratus est (128). » Eodem anno Otto ecclesiam in monasterio Vessera a se constructam d. 16 Oct. seu Dominica dedicavit. Die autem 11 Dec. amplissimas pro monasterio Pruffingensi litteras dedit, quibus ejus fundationem, possessiones et subjectionem ad Bambergensem Ecclesiam denuo confirmavit. « Actum Babenberc anno Dom. 1138, indictione 1, tertio Idus Decembris, anno Chuonradi regis tertii primo, anno vero ordinationis domini Ottonis Babenbergensis episcopi octavi xxxii scilicet a consecratione (129). »

B LXVII. Pervenimus tandem ad annum 1139, qui tot Ottonis laboribus gloriosum finem imposuit, quin tamen ab iis ante quiesceret, quam vivere cessaret. Perfecerat quidem monasteria a se hucusque sive constructa, sive alias in meliorem statum redacta. Adhuc tamen de eorum firmitate sollicitus ab Innocentio II eorum omnium confirmationem petiit, et data Laterani x Kal. Febr., indict. ii sen a. 1139 bulla obtinuit (130). Quin nec his contentus monasterium Alderspacense, quod circa a. 1120, licet pauperulum canonicis regularibus tradiderat, interim tamen auctum morti jam proximum confirmavit a. 1139 (131): « Salva proprietate et jure Babenbergensis, nec non etiam debita subjectione Pataviensis Ecclesie. »

C Eodem insuper anno, die haud notato, dedit litteras fundationis, dotationis et confirmationis pro monasterio in Ensdorf pridem a se constructo, in quibus notum facit omnibus, qualiter « in episcopo Ratisbonensi juxta Vilsam in prælio Palatini comitis Ottonis de Wittelinespaeh ipsius rogatu, consensu, auxilio, et consilio locum, cui Ensdorf nomen est inditum, in salvationem animarum providimus eligendum, construentes ibidem in honorem Dei omnipotentis et S. Jacobi apostoli monasterium secundum Regulam B. Benedicti degentium, » quod idem Palatinus Ecclesie Babergensi defendendum tradidit. Recenset deinde prædia tam a se quam a Palatino ad victum et vestitum concessa, illaque confirmat ac libera declarat, « sicut in initio apostolica et regia auctoritate sancitum est. Anno Incarnationis Domini millesimo centesimo trigesimo nono, indict. ii. Acta sunt hæc anno Kuonradi III regis secundo, episcopatus vero domini Ottonis xxxii. Babenberg feliciter. Amen (132). » Ibidem etiam (133) habetur Ottonis charta incerti anni, qua decimas novalium inter Pruffingenses et Ratisbonenses controversas, ne utrisque perirent, Eusdorffensibus attribuit.

(126) Cod. prob., n. lxxvii.

(127) Annal. Styr. t. I, p. 144, 606, 743 et 844.

(128) Chron. S. Pantal. ad h. a.

(129) Monum. Boic. t. XIII, p. 158.

(130) Cod. prob., n. xcvi.

(131) Monum. Boic. t. V, p. 291 et 353.

(132) Cod. prob., n. xciii ex Anselm. Meiller hist. Ensdorf., p. 267.

(133) Pag. 261.

Sed hic jam meta laborum, quos si quis alius sui temporis episcopus exantlavit, sive pro convertendis gentibus, sive pro conservanda ecclesiasticæ disciplinæ ac fidei puritate : quem in finem tot ubique solidæ doctrinæ ac pietatis domicilia aut meliorem in ordinem redegit, aut immensa fere liberalitate erexit. Accedunt his prædia et possessiones, quibus propriam suam auxit ac eleemosynæ, quas in pauperes liberalissime distribuit, dicere solitus, « se quanto magis in opera Dei erogaret, tanto magis quod erogaret, habere. » Præter prudentem vero œconomiam aliorum quoque nobilium ac divitum subsidio et opibus in pio suo proposito suffulciebatur. Hos inter præcipui erant Uratislaus Pomeraniæ, Boleslaus Poloniæ, et Uladislau Bohemiæ ducēs, nec non Bela II Hungariæ rex, amicitia eidem conjunctissimi : quorum auxilio adjutus in misericordiæ operibus tantus erat, « ut sui temporis sæcula hunc solum hunc unum tantæ misericordiæ virum » habuisse publice contestatus sit Embrico Wirceburgensis episcopus in sermone, quem in Ottonis funere Bambergæ dixit : qui cum præcipuas ejus laudes atque virtutes complectatur, infra inter probationes comparebit (154).

LXVIII. Cum itaque jam ultra septuaginta ætatis annos numeraret, et Ecclesiam triginta sex annis non minore prudentia quam sanctitate administrasset, morbis et viribus corporis exhaustus, ubi « se acrius premente languore in proximo ad Dominum speraret migraturum, illud amicum sibi semper ac solitum opus eleemosynæ tantæ ardentius exercuit, quanto illi constabat, quod diu hæc exercere non daretur. « Inde » supplici et pura confessione præmissa ; « unctione sacri olei delibutus, » propitiabile viaticum, corpus Domini percepit, et circumstante

A illo suo semper familiari collegio virorum religiosorum tam monachorum quam clericorum, psalmis et orationibus agonem ejus devote Deo commendantium, plenam operibus bonis et eleemosynis, plenam honoris et gratiæ animam exaltavit in cœlum. » Diem obitus haud notat Sefridus, quem signat Ebbo : « Nocte, qua festivitas seu commemoratio S. Pauli apostoli agitur, hora diei prima pius Otto cœlo reddidit animam. » Obiit ergo pridie Kal. Julii seu 30 Junii feria sexta a. 1139, qua die notatur in Necrologio S. Michaelis. Pergit Sefridus : « Per totum triduum dormitionis ejus dilecti corporis gleba per omnes ecclesias circumferebatur, jugi sacrificio indefessisque orationibus et multis eleemosynarum largitionibus beata ejus anima Deo commendata fuerat ab omnibus. Quarto die ubi ad locum tumuli ventum est, episcopus (Wirceburgensis Embrico) commendationem celebravit, atque inter missarum solemnias ad mœrentem et lugentem conversus multitudinem brevem intulit sermonem..... Sic ergo finita missa, in loco, ubi cernitur, in ecclesia B. Michaelis, comitibus, marchionibus, seu aliis quibuslibet nobilibus feretrum ejus certatim gestantibus, sarcophagum levantibus, seu alia, quæ ibi erant necessaria, operariorum more suis manibus devotissime agentibus, ejus corpus tumulatum est, anno Dominicæ Incarnationis 1139, tertio Nonas Julii feliciter. Amen. » Cum autem hoc modo sexto demum, non quarto post obitum die sepultus fuisset, Sollerius hic pro *tertio Nonas Julii* legendum censet *tertio Julii*. Festus Ottonis dies in Martyrologio Romano secunda Julii consignatur, Bambergæ die 30 Sept. celebratur, qua sacrum ejus corpus a. 1189 in ejus canonizatione translatum est, uti infra in Ottone II dicemus.

(154) Cod. prob., n. xcvi.

SANCTI OTTONIS

BAMBERGENSIS EPISCOPI

EPISTOLÆ ET DIPLOMATA.

INTERMISCENTUR

VARIORUM AD IPSUM LITTERÆ.

(*Episcopatus Bamberg. cod. prob. p. 55.*)

I.

S. Ottonis Bamberg. ep. litteræ ad Paschalem II PP. de sua electione.

(Anno 1103.)

Domino suo PASCHALI sanctæ et apostolicæ sedis universali episcopo, OTTO Bambergensis Ecclesiæ id

D quod est, tam devotæ quam debitæ subjectionis orationes et servitium.

Quia totius ecclesiasticæ dignitatis ac religionis firmamentum in Christo petra est, etc. *Vide in Paschali, Patrologiæ tom. CLXIII, col. 464.*